

ОСОБЛИВОСТІ ХОЛІСТИЧНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У 7-9 КЛАСАХ НУШ

навчально-методичний посібник

Лариса **КАЛІНІНА**
Юлія **КЛИМОВИЧ**
Тетяна **МЯНОВСЬКА**
Ірина **ВИЖАК**

УДК 37.091.33:811.111(072)
О-75

Рекомендовано до друку Вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка від «29» серпня 2025 р., протокол № 15

Рекомендовано до друку науково-методичним центром департаменту освіти Житомирської міської ради від «15» серпня 2025 р., протокол № 1

Рецензенти:

Світлана ГОРДІЙЧУК – доктор педагогічних наук, професор, в.о. ректора Житомирського медичного інституту Житомирської обласної ради.

Сніжана КУБРАК – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов Поліського національного університету.

Оксана МИХАЙЛОВА – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської мови з методиками викладання в дошкільній та початковій освіті Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Калініна Л. В., Климович Ю. Ю., Мянговська Т. М., Вижак І. В.

Особливості холістичного підходу до навчання англійської мови у 7-9 класах НУШ: навчально-методичний посібник. – Житомир: ПП «Євро-Волинь», 2025. – 72 с.

ISBN 978-617-7992-84-3

Запропонований навчально-методичний посібник містить низку практичних порад для вчителів іноземної мови у 7-9 класах, які завершують навчання учнів основної школи згідно з рекомендаціями НУШ в умовах сучасних реалій. Автори акцентують увагу читачів на психологічному стані учнів та його впливі на оволодіння іноземною мовою, характеризують новий B1 рівень мовної підготовки учнів до кінця основної школи та пропонують холістичний підхід, що дозволить учням та вчителям ефективно реалізовувати сучасні освітні реформи. Метою видання є ознайомити читачів з практичними елементами холістичного підходу, що корелює з концепцією НУШ та пропонує нове бачення освітнього процесу, відмінне від традиційного.

Посібник адресований вчителям англійської мови 7-9 класів ЗЗСО, а також може бути корисним для вчителів інших предметів, методистів інститутів післядипломної освіти, викладачів та студентів ЗВО.

©Колектив авторів, 2025

©Департамент освіти Житомирської міської ради

©Житомирський державний університет імені Івана Франка

ЗМІСТ

Передмова	4
Acknowledgements	5
РОЗДІЛ І. НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ УЧНІВ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	6
1.1. ВПЛИВ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ НА ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ.....	6
1.2. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ХОЛІСТИЧНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ	17
1.2.1. Характеристика мовної підготовки учнів 7-9 класів у контексті освітніх реформ Нової української школи	17
1.2.2. S.P.I.C.E.D. up EFL Classroom: компоненти холістичного підходу до навчання іноземної мови в ЗЗСО.....	32
РОЗДІЛ ІІ. ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ УЧНІВ 7-9 КЛАСІВ НУШ НА ОСНОВІ ХОЛІСТИЧНОГО ПІДХОДУ	52
2.1. Purposeful Storytelling: My Identity Wheel	52
2.2. Project-Based Learning: “Johari Window” Adaptation	54
2.3. Content Based Learning: Sustainable Development Goals	56
2.4. D.I.V.E. Technique: Cultural Gallery Walk.....	60
2.5. Using ChatGPT: Interview with AI-Celebrity	64
2.6. Social & Emotional Learning: Emotion Wheel & Moral Dilemmas	66
2.7. Using Metaphors: What’s in the Backpack?	68
ЛІТЕРАТУРА	70

ПЕРЕДМОВА

Реформування системи загальної середньої освіти є не лише природним, а й невід'ємною складовою, обов'язком нашої держави в межах процесу європейської інтеграції. Свідченням цього є втілення в життя ідей Нової української школи, які пройшли успішну апробацію в початковій школі, адаптаційному циклі (5-6 класи) та продовжуються у 7-9 класах, що є найважливішим періодом реформи, адже учні починають оволодіння іноземною мовою на більш високому рівні (наприкінці дев'ятого класу учні повинні досягнути рівня B1) згідно з дескрипторами Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти та Модельних програм з іноземної мови.

Це завдання є непростим у «турбулентний» період сьогодення, коли нервова система людини постійно перенапружена та потребує підтримки. Учні 7-9 класів – це підлітки, які є надзвичайно чутливими до людей та подій навколо них. Саме в цей час формується сприйняття дитиною себе як дорослої сформованої особистості. На цей період припадає пік підліткової кризи, а отже, це створює нові виклики для вчителя, головною метою якого я не втратити мотивацію школяра та бажання вивчати іноземну мову.

Крім того, у Державному стандарті базової середньої освіти життєві і предметні компетентності мають інтегрований характер, що засвідчує цілісність процесу формування особистості учнів 7-9 класів у ЗЗСО та потребує нового нестандартно-традиційного підходу до навчання іноземних мов. Це дозволить кожному учню реалізувати свій потенціал з урахуванням його/її інтересів, нахилів, здатностей та здібностей.

Автори вважають, що холістична парадигма має на меті об'єднати усі аспекти воедино, концентруючись на моральних, фізичних, емоційних, соціальних тощо сторонах особистості учня, а не тільки на передачі знань. На думку авторів саме холістичний підхід до навчання іноземної мови забезпечує гармонійне поєднання усіх аспектів розвитку дитини з метою створення сприятливих умов для навчання впродовж життя. Це нова освітня філософія, яка розвиває у школярів цілісне бачення себе як особистості, яка має власні особливі інтереси та цінності.

Запропонований навчально-методичний посібник містить низку практичних порад для вчителів іноземної мови у 7-9 класах щодо впровадження холістичного

підходу та знайомить вчителів-практиків з його елементами, що корелює з реформою НУШ та пропонує нове бачення освітнього процесу, відмінне від традиційного.

Ми впевнені, що саме холістичний підхід до навчання допомагає, з одного боку, вчителю іноземної мови правильно планувати роботу з підлітками та обирати дієві інструменти з метою формування їх іншомовної компетентності. З іншого боку, завдяки використанню цього підходу школярі навчаються рефлексувати над своїми діями та тим, який вплив вони мають у глобальному плані, розвивають критичне та креативне мислення, вирішують реальні життєві проблеми, з якими вірогідно зустрінуться у майбутньому.

Наш власний досвід показав, що орієнтація на цілісний розвиток дитини – фізичний, емоційний, моральний, психологічний і духовний – передбачає створення індивідуалізованих можливостей навчання, враховуючи як наявні вміння, так і емоційний стан. Уроки іноземної мови на основі холістичного підходу мають комфортне, доброзичливе та безпечне середовище підтримки, яке дозволяє учням максимально використовувати власні сильні сторони.

У нашому посібнику ми пропонуємо низку технологій, які допоможуть вчителю іноземної мови ефективно імплементувати холістичний підхід у процес удосконалення іншомовної комунікативної компетентності учнів 7-9 класів та приведе до формування очікуваного рівня B1.

Автори

Acknowledgements

We extend our sincere appreciation to the ***Exploring and Enacting Holistic Language Pedagogies Project Team, Center for Professional Learning (CPL) at Childhood Education International and RELO, U.S. Embassy Kyiv*** for the invaluable inspiration and knowledge they have provided and the ideas that have served as the foundation for the creation of this book.

We are thankful to the reviewers of this work, whose insightful comments and constructive feedback have greatly enriched its quality and clarity. To ***Department of Education of Zhytomyr City Council*** for their generous support, without which this extensive research would not have been possible.

РОЗДІЛ І.

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ УЧНІВ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

1.1. ВПЛИВ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ НА ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

Вітчизняні та зарубіжні вчені психологи, зокрема Березінь В. І., Кирпенко Т., Бохонкова Ю., Романчук О., Aggrawal S., Ludwig V. U., Brown K. W., Brewer J. A., в своїх роботах характеризують 20-ті роки ХХІ століття як **«турбулентний»**

період, під час якого захисна психологічна система

людини перенапружена та втрачає

стійкість і цілісність. Це особливо

стосується України, громадяни якої з

моменту повномасштабного

вторгнення, 24 лютого 2022 року,

живуть в умовах воєнного стану і

кожного дня відчують психологічну

напругу, перебуваючи в різних

стресових ситуаціях, що значно впливає

на стан їх здоров'я.

Підлітки, як представники перехідного віку,

стають найменш захищеною категорією населення

та потребують особливої психологічної підтримки в

процесі їх соціально-емоційної адаптації, адже емоційна

поведінка учнів часто є неконтрольованою. Наші

спостереження свідчать про те, що багато учнів 7-9 класів не здатні

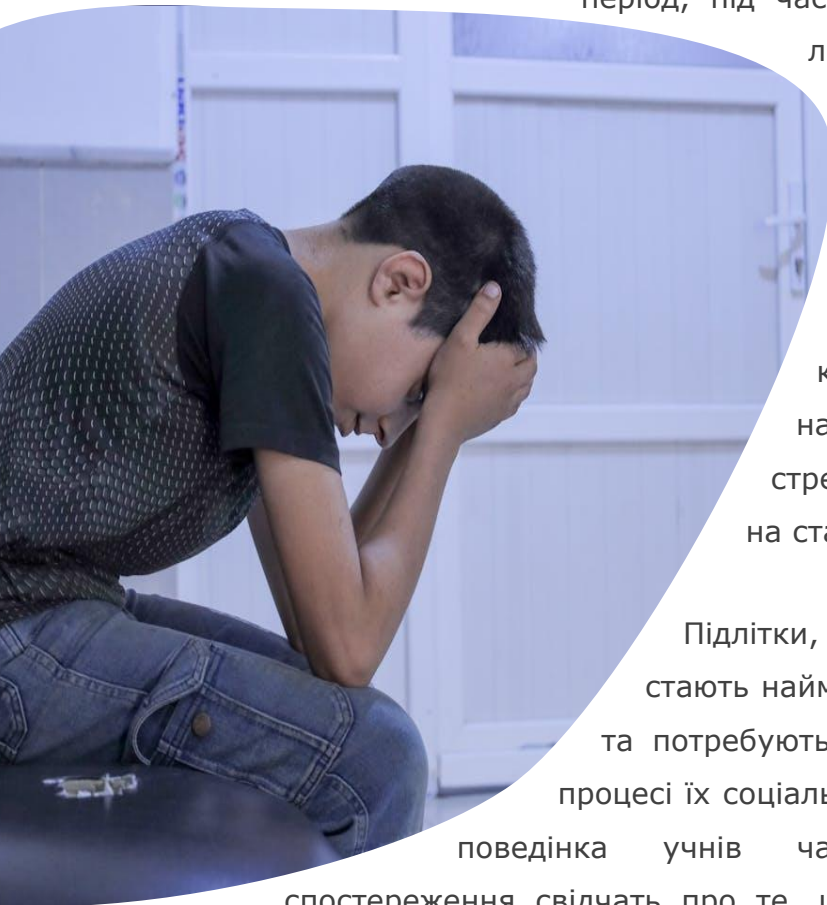
регулювати власні емоції в різних ситуаціях, а також не завжди розуміють емоції

та почуття інших людей. Здатність дітей аналізувати та керувати власними

емоціями в різних ситуаціях сьогодення надасть їм оптимізму аби бути більш

гнучкими, здатними не тільки до адаптації під час стресу, але й розуміти та

поважати тих, хто поруч з ними, виховувати в собі почуття емпатії до близьких,

що, на нашу думку, дозволить підліткам легше сприймати і переносити події, що відбуваються в країні і, в кінцевому підсумку, буде спонукати до життя в гармонії з навколишнім світом.

Огляд останніх публікацій психологічної та педагогічної літератури в Україні і за кордоном (Erdem A., Penton Herrera L. J., Martinez-Alba G., Breiseth L., Dene Poth R. etc.) висвітлив популярність і доцільність **соціально-емоційного навчання** (англ. *Social and Emotional Learning; SEL*) на всіх ступенях навчання в ЗЗСО. Вчені-методисти, а також шкільні вчителі всіх предметів розробили ефективні методи роботи з учнями всіх вікових категорій на уроках, під час повітряних тривог, а також з їх батьками, що дозволяє скоординувати спільні зусилля для збереження психологічного здоров'я дітей. Безумовно, такий цінний досвід не варто недооцінювати.

Проте наш багаторічний досвід роботи з учнями основної школи вказує на пріоритетність пошуку комфортних умов для набуття підлітками вмінь інтерактивного спілкування зі своїми однолітками, під час якого вони навчаються один в одного стресостійкості, вміння контролювати власні негативні емоції, а також навичок виявляти співчуття до інших, у разі потреби допомагати словом та ділом.

Ми вважаємо, що спілкування з однолітками є вирішальним у становленні особистості підлітка, що сприяє його/її успішній соціалізації. Саме у спілкуванні з близькими друзями відбувається процес самопізнання. Практика доводить, що довірливі стосунки з друзями компенсують деякі труднощі в спілкуванні, допомагають підліткові визначити свою позицію щодо асоціальних прагнень його/її однолітків.

Під час навчання в співпраці учні отримують базові життєві навички й вміння, що є необхідними для розвитку специфічних предметних умінь. Предмет "Іноземна мова", практичною метою якого є формування іншомовної комунікативної компетентності, володіє великим потенціалом, по-перше, для формування високорівневих умінь XXI століття, в тому числі й умінь іншомовного спілкування

під час навчання школярів у співпраці з урахуванням їх інтересів, потреб, нахилів та здібностей, а по-друге, для забезпечення просування учнів індивідуальною освітньою траєкторією.

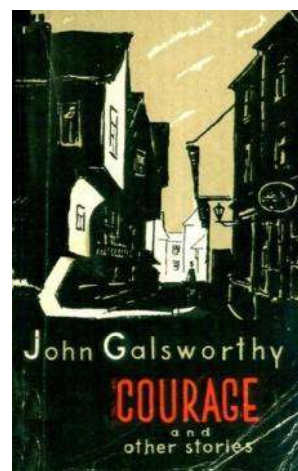
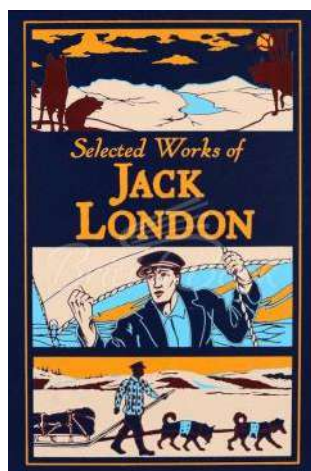
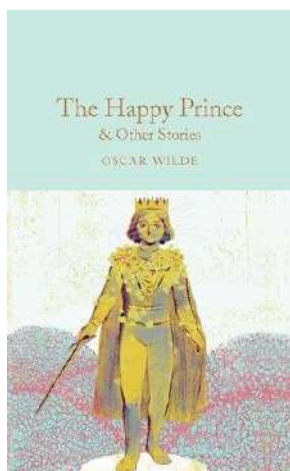
Однак, для того, щоб запропонувати можливі методичні рекомендації для формування вмінь іншомовної комунікації учнів у співпраці в умовах холістичного підходу до навчання іноземної мови, необхідно розглянути їх психофізіологічні та психоемоційні особливості. Ми вважаємо, що розуміння особливостей психологічного розвитку учнів 7-9 класів є також ключовим фактором для створення ефективного навчального середовища на уроках іноземної мови та забезпечення мотивації до навчання.

Спеціалісти з вікової психології стверджують, що перехідний вік для учнів 7-9 класів – це період значних психофізіологічних та психосоціальних змін. Підлітки проходять складний процес дорослішання, який відображається на їхньому фізичному, когнітивному, емоційному та соціальному розвитку, і який необхідно враховувати при створенні будь-якої методики навчання, в тому числі й іноземної мови. Розглянемо вищезазначені особливості учнів-підлітків у трьох площинах: **когнітивній, емоційній та соціальній**, з метою ідентифікації їх впливу на психоемоційний стан школярів, що викликає певні труднощі в оволодінні іноземною мовою, та розробки конкретних вимог для завдань з розвитку іншомовної комунікативної компетентності в говорінні в різних режимах співпраці.

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНОГО ТА ПСИХОСОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ 7-9 КЛАСІВ

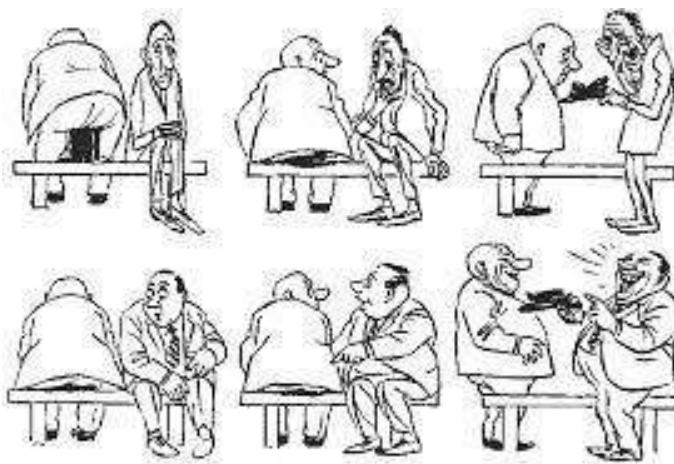
Дослідження психологів свідчать про те, що **в плані когнітивного розвитку** більшість підлітків мають розвинене абстрактне мислення. Вони здатні спостерігати за поведінкою різних людей, узагальнювати власний досвід, передбачати наслідки й робити висновки. Цю особливість варто враховувати під час вибору матеріалів для читання з метою розвитку читацької компетентності школярів. Цікавими будуть короткі оповідання або фрагменти творів відомих британських та американських письменників, в яких змальовується поведінка й учинки різних героїв, що викликають різні реакції підлітків та потребують власних висновків.

Ми пропонуємо адаптовану літературу, яка зазначається у новій *Типовій освітній програмі для 5-9 класів ЗЗСО з мовно-літературної освітньої галузі*, зокрема, казки О. Wilde "The Happy Prince and Other Tales", оповідання J. London "Short Stories", S. Maugham "Stories", J. Galsworthy "Courage" тощо.

Для того, щоб відібраний матеріал сприяв формуванню вмінь інтерактивного спілкування доцільно запропонувати учням спеціально організовані завдання в парах або малих групах, які б надавали їм можливість порівнювати вчинки героїв, знаходити докази своєї правоти, висловлювати власну точку зору, погоджуватися чи не погоджуватися з партнерами по спілкуванню тощо. Ми також рекомендуємо передбачити завдання, в яких учні мали б можливість уявити себе на місці літературного героя та порефлексувати, як би вони вчинили, якби були на його/її місці. Таку роботу доцільно організовувати в режимі обговорення всієї групою, в якій кожен учень може не тільки висловити свою думку, але й оцінити ідеї своїх друзів.

Для розвитку абстрактного мислення підлітків цікавими будуть **ситуативні картинки** або **серія сюжетних картинок** з однієї теми, наприклад, сюжетні картинки **Херлуфа Бідструпа**, які потребують вмінь предикції, домислювання, власної інтерпретації

тощо. Робота в групах дозволяє учням поєднати власні зусилля, враховуючи думки кожного, щоб прийти до спільного рішення. Крім того, навчаючись в співпраці, учні абстрагуються від стресу, в якому вони перебувають, адже бажання продемонструвати кінцевий результат спільної роботи переважає його.

Когнітивному розвитку учнів восьмого класу, на думку психологів, характерне значне розширення загального світогляду. Вони зацікавлені у вивченні нового, з'являється допитливість до раніше незнайомих концепцій та ідей, що спонукає до поглиблення загальних знань зі шкільних предметів. Ми вважаємо, що ця особливість восьмикласників може бути використана для розвитку їх **лінгвістичного світогляду**. Важливо мотивувати підлітків замислюватися про майбутнє, планувати власне життя після закінчення школи та шляхи досягнення поставлених цілей.

Будучи добре обізнаними з цифровими технологіями, учні, так чи інакше, зіштовхуються з необхідністю володіння іноземною мовою, знань якої їм часто не вистачає під час пошуку необхідної інформації та роботи на різних платформах (*WordWall, Mentimeter, Kahoot, Quizlet, etc.*). В цьому випадку ми вважаємо доцільним навчати учнів працювати з одномовними словниками, які є широко доступними в інтернеті. Сучасні англomовні словники різного типу видавництва *Longman, Oxford*, а також *Merriam-Webster's Advanced Learner's English Dictionary* містять багато корисної **лінгвістичної інформації** для самостійної роботи учнів удома або для роботи під керівництвом учителя в класі. Наприклад, використання рубрики **Study Note "Word Families"** для заповнення таблиці з деривативами слів: *to differ – difference, different, differently*; **Study Note "Grammar"**, в

якій пояснюється вживання одного і того ж слова в різних комунікативних ситуаціях з різними прийменниками: *different from, different to, different than*; **Study Note "Common Error"** пояснює неможливість використання іншого прийменника: *different of*.

Крім того, в цій рубриці словник дає пояснення відмінностей використання деяких слів та виразів в усній і письмовій мові, а також в британському й американському варіантах англійської мови. Особливої уваги заслуговує рубрика **Study Note "Treasures"**, котра пояснює специфічність використання слів з однаковими значеннями, можливість чи неможливість їх заміни один одним, обов'язкове дотримання комунікативного контексту тощо: *exciting – thrilling – gripping – exhilarating...*).

Добре сплановані вчителем завдання для учнів з пошуку лінгвістичної інформації (для інтерпретації вивчених явищ, перефразування, ілюстрації деяких ідей, пояснення фактів тощо) значно розширить лінгвістичний світогляд учнів, а головне, змотивує учнів до самостійного набуття необхідних лінгвістичних знань згідно з індивідуальними потребами й інтересами.

Як свідчать психологічні дослідження, у дев'ятому класі інтелектуальний рівень учнів наближається до розуму дорослої людини. Вони вміють всебічно аналізувати проблеми, бачити себе з позицій інших людей. Наші спостереження також доводять, що, з одного боку, при іншомовному спілкуванні в групі вони більш цінують власну думку, в дискусіях притримуються власних поглядів і переконань, більш врівноважені порівняно з восьмикласниками, а з другого боку, їм не вистачає інформації для доказовості власних точок зору, бракує лінгвосоціокультурних знань і фактів для підтримки власних тверджень або висновків.

Щоб вирішити цю проблему, ми рекомендуємо вчителю збільшити частку роботи з формування лінгвосоціокультурної компетентності на основі завдань, що потребують самостійного критичного мислення, креативності й нестандартності суджень. Наприклад, "розкодування" цитат великих людей в парах або групах, знаходження асоціативних зв'язків в прислів'ях з однаковими/різними значеннями

в українській та англійській культурах, пояснення історії або етимології ідіом (e.g. *When in Rome, do as the Romans do, etc.*).

Кульмінацією такої когнітивної роботи учнів можуть стати заздалегідь підготовлені **дебати** або **диспути** на міжкультурну тематику, які нададуть учням дев'ятого класу можливість проявити свої лінгвосоціокультурні знання, вміння та навички в іншомовному спілкуванні в умовах співробітництва.

В емоційному плані підлітки надзвичайно вразливі, для них характерні зміни настрою і поведінки, які може викликати сирена або довге перебування в укрітті. Ми рекомендуємо скористатися особливістю на користь формування вмінь іншомовного спілкування в опорі на "рухливі технології" в командному або в груповому режимі, наприклад, технологія **"Scavenger Hunt"** з різними завданнями: знайти три предмети, які починаються на літери A-G, взяти відео-інтерв'ю у друзів або вчителів за допомогою смартфона тощо.

Як варіант можна запропонувати групам учнів знайти в класі ті речі, які пов'язані з англomовними країнами, представити й розповісти про них в класі. Це можуть бути завчасно підготовлені вчителем листівки, фігурки, малюнки, вирізки з газет, книги тощо. Виконання пошукової роботи доречно супроводжувати музикою, яка знайома учням і яку вони люблять. Музика сприяє емоційній релаксації, зняттю напруженості та стресу. У цьому віці, особливо у восьмому класі, процеси збудження переважають над процесами гальмування, що вчені-психологи пояснюють підвищеною збудливістю, емоційною нестійкістю й гіперактивністю. Емоційна нестабільність проявляється в їх гострій реакції на ситуації та події, які супроводжують їх щоденне життя. У світлі цього, підлітки прагнуть до саморозкриття, пошуку ідентичності, самопізнання та самовизначення. Їх підвищена вразливість особливо

проявляється в реакції на критику при груповому іншомовному спілкуванні. Все це диктує необхідність розвитку в учнів вольової саморегуляції, підтримки один одного, надавши їм можливість вільного вибору запитань для обговорення. Наприклад, для вивчення теми країнознавчого характеру (*My Motherland, Great Britain, the USA etc.*) пропонуємо учням **Inquiry List**, в якому кожен з учнів напише питання, відповідь на яке він/вона хотіли б отримати. Учні ознайомлюються з питаннями один одного в класі, кожен вибирає одне, на яке може підготувати відповідь. Практика показує, що організація наступних уроків у форматі **"Q&A Session"** переростає в інтеракцію всього класу, де інформацію одного учня доповнюють інші, ставлять запитання, котрі відповідаючий учень не охопив.

Не менш цікавим інтерактивним спілкуванням в групі однолітків з однаковими поглядами й інтересами буде вибір одного учня, який найбільш обізнаний з цікавою для всіх учасників проблемою. Це технологія **"Guru's Corner"**, що не тільки піднімає авторитет "гуру", але й мотивує інших учасників іншомовного спілкування до самовдосконалення.

На думку психологів, процес **психосоціалізації** учнів 7-9 класів відбувається швидко, і важливу роль відіграють компанії учнів, а також вплив різного роду реклами. В першому випадку, якщо компанії створені в одному класі під час навчання в співпраці, їх доцільно поступово *"розбавляти"* іншими учнями за допомогою технології **"Random Choice"**. Новачки в усталених групах обов'язково принесуть нові думки або погляди, що викликать обговорення. Ми вважаємо, що доречною може стати технологія **"Story Making"** в будь-якому варіанті: за допомогою цифрових технологій, аплікаційного матеріалу, рольової гри тощо.

Задля уникнення неправильного сприйняття рекламної інформації в різних медіа, рекомендуємо вибрати ту, яка добре знайома учням і яку вони обговорюють на перервах і представити її адаптований англомовний варіант для обговорення всім класом. Під час такого обговорення учитель стає учасником співпраці з учнями: як і інші учні, ставить запитання, наводить свої приклади, робить припущення для того, щоб підлітки самі більшістю сформуливали загальну думку. Саме така

ненав'язлива співпраця з учнями сприяє вирішенню багатьох спірних питань, конкретизації помилкового сприйняття й суджень підлітків.

Крім того, в цьому віці посилюється **індивідуалізм**, особливо у сьомих класах, а отже учні намагаються зрозуміти свою цінність, яку пізніше навчаються порівнювати з цінністю інших людей. Наші спостереження доводять, що учні цієї вікової категорії починають самостверджуватися, принижуючи інших, тому важливо допомогти учням сформувати здорову самооцінку, навчити розбудовувати її завдяки власним досягненням.

Щоб уникнути підліткової депресії, рекомендуємо частіше проводити **"Blitz Battles"** з будь-якої теми, за результатами яких відзначати успіхи учнів. З нашого досвіду, доцільно надавати учням можливість самостійно визначати особливо успішних однокласників, присвоюючи їм титули: *"The Best"*, *"The Most Intelligent"*, *"The Best Head for Computing"*.

Наприкінці восьмого класу учні навчаються бути більш толерантними до думок своїх співрозмовників, але бажання справити враження на інших та завоювати їх повагу не зникає, тому доречно організовувати рольові ігри в різних інтерактивних режимах, починаючи з парних та закінчуючи всім класом. Чим більше учасників приймають участь в рольовій грі, тим більше ролей будуть в ній, і тим більше можливостей у кожного учня проявити власну індивідуальність, продемонструвати рівень володіння мовою та вміннями іншомовного спілкування і, що головне, побачити себе зі сторони, порівнюючи себе з іншими однокласниками.

Зазначимо, що в історії психологічної думки гра отримала назву **психодрами** і розглядалась як метод інсценування особистісного досвіду, тобто програвання ролей, яке передбачало активізацію психічних процесів учасників, а в нашому випадку, вона спрямована на зменшення напруги, яку відчувають учні в нинішній ситуації. Саме рольова психодрама допомагає їм мобілізувати резервні можливості, привчає їх використовувати нові засоби для роботи в колективі,

формує у них новий погляд на власну поведінку, відношення до інших, своє особистісне ставлення до співпраці, що спонукає до змін у самооцінці.

При формуванні вмінь іншомовної інтеракції в співпраці **рольова психодрама** використовується і як терапевтичний прийом для вдосконалення бажаної і адаптивної поведінки учнів, залучення їх до творчої діяльності, стимулювання іншомовної активності, розкриття себе і вироблення активної позиції.

У дев'ятому класі багато учнів вже планують свої життєві цілі та обирають майбутні професії, тому рольові ігри доцільно переформатувати на ділові ігри, які імітують умови й динаміку майбутньої професійної діяльності. Побудова типових життєвих ситуацій, у процесі яких учням потрібно обрати правильну лінію поведінки, спонукає їх до пошуку оптимального вирішення проблеми, що відповідає реальним обставинам їх майбутньої професії.

Ми вважаємо, що у процесі формування вмінь іншомовного спілкування в умовах співпраці **діловим іграм** доцільно надати **комунікативно-професійного характеру**, щоб учні змогли "відчути" свою професію в процесі поставленої комунікативної професійної задачі або проблеми. З цією метою доцільно сформувати групи для співпраці за їх професійними інтересами, щоб ситуації для

обговорення викликали зацікавлення та були зрозумілими для всіх. Наприклад, для учнів, чиї інтереси пов'язані з вивченням економіки, фінансів, менеджменту, можна організувати такі завдання:

Imagine your organization was donated 50,000 hryvnias to set up a club/center for teenagers of your town. Think and decide:

- *What club/center you'd like to set up?*
- *How would you spend 50,000 hryvnias for this purpose?*
- *What financial priorities come first?*
- *What debit items might be in your plan of expenses?*

Як свідчить досвід, у процесі подібної ділової професійно-комунікативної гри учні обирають роль своєї майбутньої професії та роблять перші спроби в прийнятті самостійних рішень, при цьому, долаючи психологічні труднощі у ході іншомовного спілкування в співпраці з однокласниками, заповнюють прогалини в своїй мовно-мовленнєвій підготовці (нестача професійно-орієнтованого словникового запасу, незнання моделей вербальної та невербальної комунікативної поведінки тощо).

Наші дослідження довели, що запропоновані рекомендації щодо навчання учнів 7-9 класів іншомовного спілкування в співпраці допомагають вчителям англійської мови знизити негативний вплив сучасних реалій на психологічний стан підлітків, сприяють появі позитивних емоцій, доброзичливого відношення один до одного, навчають учнів працювати в команді, де панує взаємоповага, толерантність та підтримка.

В стандарті зазначено, що наскрізні вміння формуються на всіх інтегрованих курсах або предметах і є спільними для всіх компетентностей їх також десять:

- ▶ читати з розумінням;
- ▶ висловлювати власну думку усно і письмово;
- ▶ критично та системно мислити;
- ▶ логічно обґрунтовувати позицію;
- ▶ діяти творчо;
- ▶ виявляти ініціативу;
- ▶ конструктивно керувати емоціями;
- ▶ оцінювати ризики;
- ▶ приймати рішення;
- ▶ розв'язувати проблеми.

Інновацією державного стандарту є те, що в ньому немає поділу на предмети, натомість, є освітні галузі які можуть втілюватися через окремий предмет, а предмети можуть бути інтегрованими.

У 2024-2025 н. р. сьомі класи ЗЗСО розпочали цикл базового навчання працюючи за новою Типовою освітньою програмою. В межах мовно-літературної освітньої галузі для закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою рекомендоване тижневе навчальне навантаження складає **10 годин**, які розподілені на вивчення таких навчальних дисциплін: українська мова – не менше 3 годин; українська література – 2 години; зарубіжна література – 1,5 години; іноземна мова – 3,5 години.

Визначено мінімальну кількість годин на **міжгалузеві інтегровані курси**:

- ♦ **7-й клас:** мінімальна кількість годин – 9 годин; максимальна – 12 годин; різниця по галузях – 3 години. Іноземна мова – 3,5 години; Інтегрований мовно-літературний курс – 5,5 годин.
- ♦ **8-9 класи:** мінімальна кількість годин – 8 годин; максимальна – 12 годин; різниця по галузі – 4 години. Іноземна мова – 3 години; Інтегрований мовно-літературний курс – 5 годин.

Оскільки програма не надає рекомендовану кількість годин на предмет, це надає академічну свободу робити навчальні плани для окремих класів однієї паралелі з урахуванням освітніх потреб учнів.

Модельні навчальні програми двох авторських колективів «Іноземна мова 5-9 класи для ЗЗСО» визначає **метою** мовно-літературної освітньої галузі (іншомовна освіта) *розвиток компетентних мовців, здатних спілкуватися іноземними мовами для духовного, культурного й національного самовираження та міжкультурного діалогу для збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, творчої самореалізації, формування ціннісних орієнтирів і ставлень*¹.

Згідно з Модельними навчальними програмами, навчальний процес з іноземної мови у ЗЗСО побудовано на підґрунті комунікативного, діяльнісного, особистісно-орієнтованого та культурологічного підходів, які своєю сутністю зумовлюють дидактично і методично доцільне визначення цілей та змісту навчання іноземної мови як важливого засобу міжкультурного спілкування та порозуміння в сучасному глобалізованому мультилінгвальному та полікультурному соціумі.

Виходячи з вище зазначених результатів, вивчення іноземної мови для кожного класу, що представлені у навчальній програмі, компетентний учень повинен продемонструвати вміння ефективно користуватися іншомовною інформацією згідно з комунікативними потребами, адаптувати її кількісні та якісні характеристики до своїх іншомовних комунікативних намірів відповідно до вікових особливостей і потенційних можливостей.

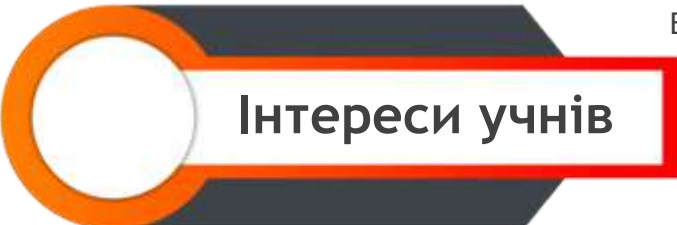
У межах змісту навчальної програми учні повинні вміти засобами іноземної мови аргументовано висловлювати свої думки, ідентифікувати зміст прочитаних і почутих текстів, дотримуватися в різних соціальних середовищах адекватної комунікативної поведінки, прийнятної у країнах, мови яких вивчаються, демонструвати своє ставлення до інформації, отриманої з усних і письмових джерел².

¹ Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Зимомря І. М., Мойсюк В. А., Трифан М. С., Унгурян І. К., Яковчук М. В.) URL: <https://drive.google.com/file/d/1QtBRLiCtnKDCcA5JDu0CBL8crUo0DbNv/view>

² Державний стандарт базової середньої освіти (2020). Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>

Звертаємо увагу вчителя на те, що загальні очікувані результати навчання навчально-пізнавальної діяльності та їх дескриптори в аспекті рецептивних, продуктивних та інтерактивних комунікативних умінь для учнів 7-9 класів дані на **рівні B1**, який висувають Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти. Крім того, у модельних навчальних програмах визначено орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів, зміст навчального предмету та види навчальної діяльності. Спираючись на модельні навчальні програми, заклади загальної середньої освіти можуть розробляти власні навчальні програми.

На основі аналізу двох модельних програм нами були розроблені **методичні рекомендації**, які, на наш погляд, допоможуть вчителям англійської мови 7-9 класів організувати навчання англійської мови, враховуючи основні положення модельних програм.

Інтереси учнів

В усіх дескрипторах умінь комунікативної компетентності учнів ключовим є **сфера їх інтересів**, наприклад, при формуванні вмінь зорового сприйняття «читає з задоволенням тексти, в яких викладено факти, що стосуються його її сфери інтересів»; в усній взаємодії «без підготовки вступає у розмову на теми, що стосуються особистих інтересів»; в усному та писемному продуктуванні «вільно описує те, що належить до кола його/її інтересів, пише прості тексти на різноманітні знайомі теми у межах своєї сфери інтересів».

Як визначити коло інтересів дитини?

Наш досвід свідчить про те, що коло інтересів учнів 7-9 класів перш за все слід визначати під час проходження тем для ситуативного спілкування. В одній і тій же темі розглядаються різні питання, які потребують використання різних мовленнєвих одиниць для реалізації певних мовленнєвих функцій. Продемонструємо сказане у вигляді наступної таблиці на прикладі однієї теми:

Тематика ситуативного спілкування	Питання, які розглядаються	Мовленнєві функції	Комунікативні одиниці на рівні фрази	Комунікативні одиниці на рівні мовленнєвих кліше
Я, моя родина, мої друзі	7 клас			
	♦ обов'язки в сім'ї; ♦ домашні справи та побут; ♦ сімейні традиції та свята.	♦ описувати; ♦ розповідати; ♦ запитувати та надавати інформацію; ♦ висловлювати власні враження й почуття; ♦ обмінюватися думками.	♦ to share responsibilities; ♦ to have a family duty; ♦ to be a helping hand to ...; ♦ to enjoy family traditions.	♦ What holiday comes special to you? ♦ How do you keep up your family traditions? ♦ What's your family duty? ♦ What household chores do other members of the family have?
	8 клас			
	♦ друзі по листуванню; ♦ кореспонденція.	♦ характеризувати друзів; ♦ порівнювати; ♦ висловлювати власні почуття та емоції; ♦ пропонувати, приймати, відхиляти пропозицію.	♦ to have a devoted friend; ♦ to become acquainted; ♦ to have much in common; ♦ to differ from; ♦ to share views, opinions.	♦ How do you feel about ...? ♦ What would you say to ...? ♦ What if we ...? ♦ Thank you for.... ♦ I'd love to, but....
	9 клас			
	♦ особисті дані; ♦ індивідуальність людини; ♦ формування особистості; ♦ автобіографія.	♦ надавати інформацію; ♦ висловлювати власне ставлення до вчинків, думок, позицій інших; ♦ аргументувати власну точку зору; ♦ висловлювати власні переконання, думки, згоду або незгоду.	♦ I personally believe...; ♦ a person is known by...; ♦ ... appeals to me; ♦ I'm absolutely certain ...; ♦ I appreciate...; ♦ personal character traits....	♦ If you ask me... ♦ Let me clarify my idea... ♦ I will ... if you don't mind... ♦ Let's look at ... on the bright side. ♦ I'm with you on that! ♦ It sounds ... to me.

Як видно з таблиці, інтереси учнів 7-9 класів зосереджені на різних питаннях однієї теми, однак всередині кожного окремого класу під час обговорення запропонованих учителем питань легко простежуються збіги у думках щодо деяких із них. У зв'язку з цим доречно не лише сформувати групи за інтересами,

але й передбачити завдання у сфері прояву інтересів, що значно вмотивують учнів до іншомовного спілкування. Наприклад, в сьомому класі група учнів має спільний інтерес – сімейні традиції та свята. Для такої групи буде цікавим **творче проектне завдання**:

In your group make a page of a "Tourist Guide Round Ukraine: Family Traditions" for your international friends and present it to your classmates.

Практика свідчить про те, що учні залюбки діляться своїми сімейними традиціями, іноді пропонують фото з їх святкувань, і таким чином відбувається творча співпраця.

У восьмому класі під час обговорення друзів по листуванню можна використати медіаосвітню технологію **«аудіо-колажування»**, попередньо з'ясувавши, в яких країнах більшість учнів мають друзів, щоб розділити їх по групах за інтересами. Наш досвід показав, що в умовах сьогодення учні щоденно спілкуються зі своїми друзями, які зараз у різних європейських країнах: Польща, Німеччина, Велика Британія, Швейцарія, країни Балтії тощо. Вчитель на дошці розміщує зображення учнів з певних країн із позначкою її/його імені та країни.

Elizabeth, Wales

Mark, Poland

Helga, Germany

До представлених портретів додається звукова ілюстрація як додатковий канал інформації, яку вчитель може створити сам, завантаживши безкоштовно звукові ефекти³, наприклад, звукову ілюстрацію шумів і окремих слів зі спортивних змагань, відпочинку на природі тощо.

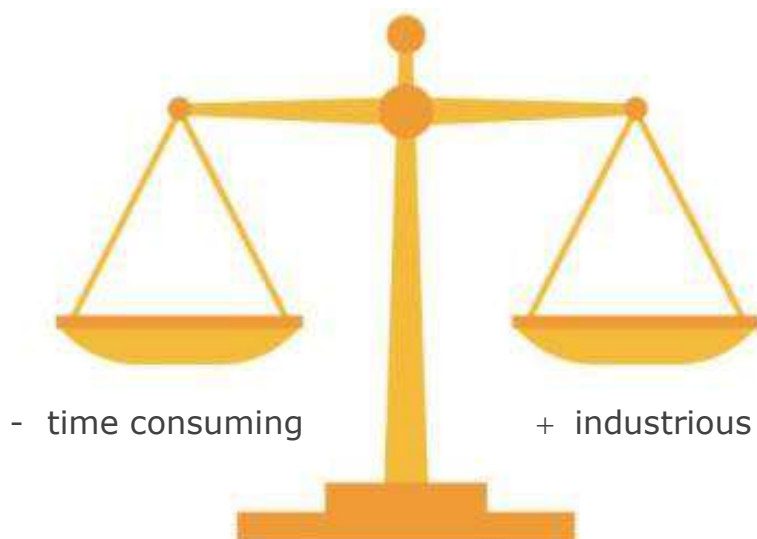
³ Sound Effects & Music. URL: <https://sounddogs.com>

Завдання для учнів:

Choose a picture of a student in whose country most of your friends live, listen to sound information. Make a collage about your e-pal's spending his/her free time & present it to the class.

До дев'ятого класу багато учнів вже визначилися зі своїм планами на майбутнє, тому їх інтереси співпадають, якщо вони обрали однакові професії або мають однакові вподобання щодо діяльності якою вони б хотіли займатися. Наші спостереження доводять, що під час роботи учнів у малих групах, зокрема під час їх роздумів щодо *індивідуальності людини та формування особистості*, корисним може бути правильно підібраний **матеріал для читання** про досягнення людей в тій чи іншій професії, яка їх цікавить, або види діяльності в Україні та за кордоном. Наприклад, Марк Цукерберг (США), Джастін Трюдо (Канада), Джоан Роулінг (Велика Британія), Олександр Усик (Україна), Михайло Федоров (Україна) тощо. Ознайомившись із запропонованою інформацією, учасники, обговорюючи в групах, визначають, які індивідуальні риси характеру сприяють успіху в професії, як професія або майбутня робота впливає на формування його/її особистості, використовуючи ключові слова/фрази з прочитаного тексту. З цією метою учитель може використовувати ще одну відому медіатехнологію **«Денотатний граф»** у вигляді терезів, які «зважують плюси й мінуси».

My Future Job/Profession

Обговорюючи плюси й мінуси обраної професії учні приходять до виконання творчого завдання:

In your group make a professional portrait of a lawyer/ doctor/ teacher/ pilot etc. and decide if you fit it.

Соціолінгвістична відповідність

В обох модельних навчальних програмах зазначається, що учні 7-9 класів повинні виконувати та реагувати на широкий спектр мовленнєвих функцій, використовуючи поширені засоби їх вираження в нейтральному реєстрі⁴. Це означає, що учні повинні бути добре обізнані з культурно-зabarвленою лексиною, універсальною «теорією ввічливості» та добре знати, які моделі вербальної та невербальної комунікативної поведінки є прийнятними для використання в різних ситуаціях іншомовного спілкування, що характерні для країни, мова якої вивчається. Наш досвід роботи в ЗЗСО з учнями розглянутої вікової категорії свідчить про те, що під час формування лінгвосоціокультурної обізнаності, вчителі англійської мови часто обмежуються читанням країнознавчих текстів і виконанням завдань мовленнєвого характеру на їх основі.

Ми вважаємо що знайомство з географією, історією, традиціями, пам'ятками архітектури тощо країни, мова якої вивчається, недостатньо для того, щоб учні могли уникнути «культурного шоку» під час діалогу культур з носіями мови. Учні повинні знати, що культура будь-якої країни світу відображена в її мові, що мовна картина країни представлена **лексичними одиницями з національно-культурною семантикою**, з якими слід знайомити учнів під час проходження будь-якої теми модельної програми і до якої відносяться:

⁴ Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Зимомря І. М., Мойсюк В. А., Трифан М. С., Унгурян І. К., Яковчук М. В.) URL: <https://drive.google.com/file/d/1QtBRLiCtnKDCcA5JDu0CBL8crUo0DbNv/view>

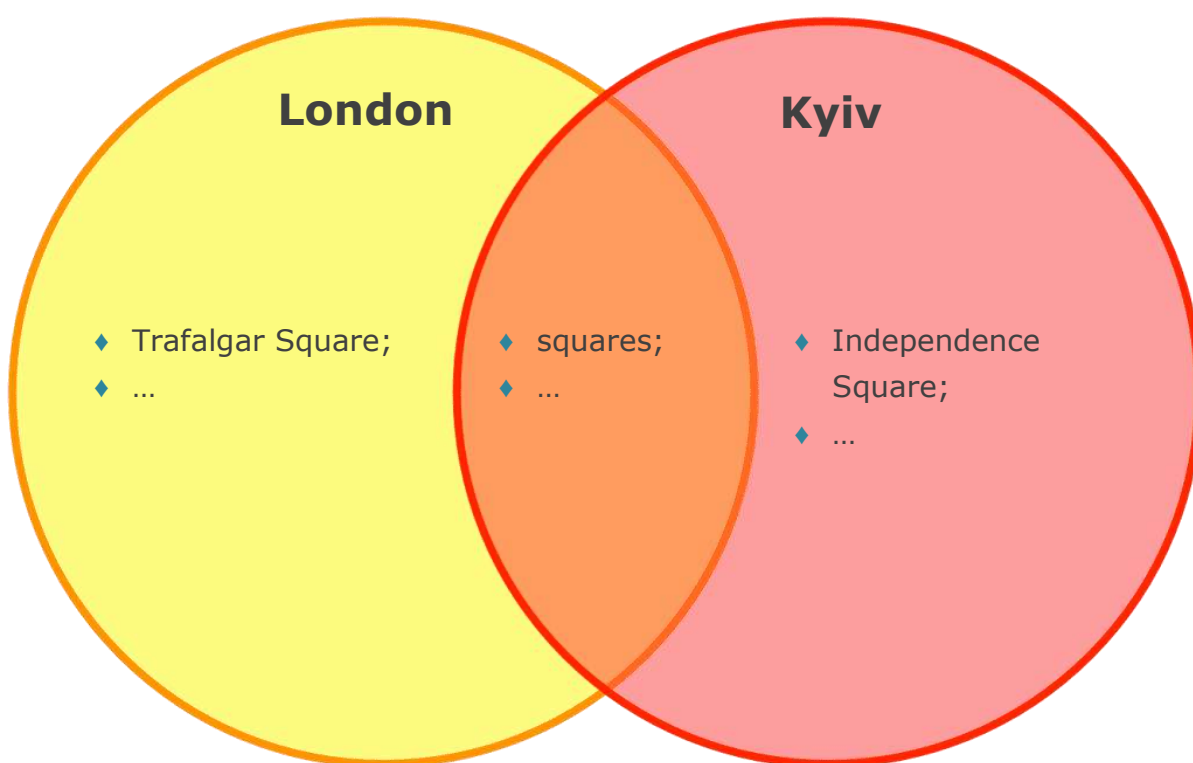
- **безеквівалентна лексика (non-equivalent lexis)**, що позначає поняття, притаманні одній культурі та відсутні в інших культурах⁵. Така лексика легко засвоюється, якщо при вивченні теми «Країни, мови яких вивчаються» в 7-9 класах вчитель пояснить учням, що таке безеквівалентна лексика, надасть їм можливість самим виокремити цю лексику з тексту.

У 7 класі, працюючи з текстом "Places of Interest in London", доречно надати учням таке завдання:

Read the text & with your shoulder partner make a list of non-equivalent lexis.

Таким чином відбувається знайомство з безеквівалентною лексикою: The Tower of London, Westminster Abbey, Trafalgar Square etc.

In groups of four come up with examples of non-equivalent lexis in our capital Kyiv. Compare them using Venn Diagram:

⁵ Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / [С. Ю. Ніколаєва, О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін.]. Київ: Ленвіт, 2013. С. 426.

- **фонова лексика (background lexis)**, що означає поняття, які існують в різних культурах, але семантичний аспект їх значення має певні національні особливості⁶. Яскравими прикладами є розбіжності між British English та American English.

Наприклад, у восьмому класі, вивчаючи тему "Lifestyles", доречно звернути увагу підлітків на здоровий спосіб життя й запропонувати їм невеликий діалог (який вчитель може створити сам відповідно до теми, яка вивчається), у якому два учні (з США та Великої Британії) обговорюють цю проблему та знаходять різницю у використанні фонові лексики. Наприклад, тема "Meals":

Am. – May I treat you to some cookies?

Br. – Thank you, we call them biscuits.

Am. – And what about French fries?

Br. – You mean chips? No, thanks, I stick to a healthy lifestyle.

Учні з задоволенням виконують пошукові завдання на знаходження та порівняння фонові лексики в різних культурах, включаючи українську. Працюючи з фонові лексикою слід також звернути увагу учнів на **«розбіжність понятійних обсягів»** у різних культурах, наприклад, англійським словам "arm", "hand" або "foot", "leg" відповідає одне українське слово "рука" або "нога". Для того, щоб учні зрозуміли та запам'ятали різницю понять ми рекомендуємо подавати їх у так званих "chunks", наприклад, об'єднуючи їх у речення (e.g. *I have a big shopping bag in my hand and a small bag on my arm.*) або з релевантними дієсловами (e.g. *I walked a lot and my feet hurt. At last I could stretch my legs in the car.*). Але іноді одне слово має два значення, наприклад "sibling", що означає "рідний брат або сестра" (e.g. *Meet my elder sibling Bob.*).

Крім того, при вивченні будь-якої теми учні зіштовхуються з сталими виразами, ідіомами та кліше, які також є культурно зумовленими лексичними одиницями й

⁶ Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / [С. Ю. Ніколаєва, О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін.]. Київ: Ленвіт, 2013. С. 426.

потребують аналізу та пояснення. Важливість такої роботи на уроці не викликає сумнівів, тому що більшість з них містить у своїй семантиці національно-культурний компонент, який часто не має прямих аналогів в іноземній мові й культурі та призводить до дискомфорту в міжкультурній комунікації, що викликаний або незнанням значення таких одиниць, або їх неправильним використанням у певних контекстах, що ще раз підкреслює важливість роботи з такими матеріалами.

Підручники англійської мови для 9 класу містять матеріали, що взяті з мережі інтернет, радіо та телепередач, та котрі містять вище описану лексику, тому доречним буде запропонувати вправи на визначення їх значень по контексту з опорою на **"matching" технології** різних видів: роботу з картинками, визначеннями англійської та українською мовами тощо.

- I see you've passed your medical exam, you are **full of beans**!
- Right! I passed it **with flying colours**!

Завдання учням:

Read the microdialogue of two English students, choose the illustration below, which in your opinion, explains its meaning & use it in your own context.

Вербальні моделі комунікативної поведінки

Незнання **вербальних моделей комунікативної поведінки** чи їх порушення у спілкуванні, або неправильна інтерпретація з позиції культурних норм різних культур також спричиняють бар'єри в іншомовному спілкуванні, а іноді й

«культурний шок». Треба пояснити учням, що реалізація типових комунікативних намірів (для вибачень, дозволів, емоції згоди тощо) в різних культурах оформлюється по-різному. Для уникнення культурних помилок ми рекомендуємо вчителю англійської мови під час формування вмінь інтерактивного спілкування в 7-9 класах завчасно передбачити моделі вербальної комунікативної поведінки у власному тематичному плані за наступною схемою:

Situation for Communication	Communicative Function	Typical Communicative Behavior Pattern
Making plans for the weekend/holiday	Inviting	▶ <i>Would you like to go ...</i> ▶ <i>How about going ...</i> ▶ <i>What would you say to ...</i> ▶ <i>I suggest ...</i>
	Accepting invitation	▶ <i>I'd love to, thanks!</i> ▶ <i>That sounds lovely. Thank you!</i> ▶ <i>That's kind of you, thanks!</i>
	Declining invitation	▶ <i>Thank you for inviting me, but I'm busy.</i> ▶ <i>Well, I'd love to, but ...</i> ▶ <i>That's very kind of you, but ...</i>

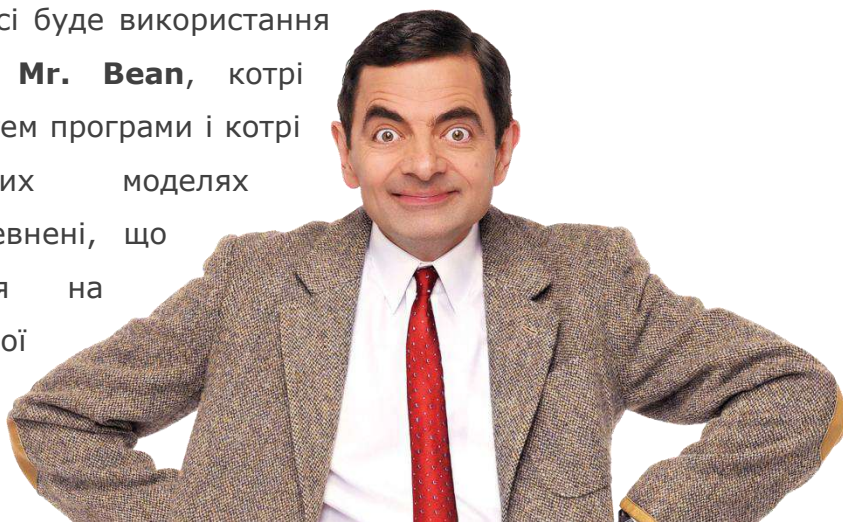
Безумовно, ситуації для спілкування й кількість моделей вербальної комунікативної поведінки будуть різними в кожному класі, але планування роботи з ними в межах кожної теми сприяє розвитку знань та комунікативних умінь учнів.

Моделі невербальної комунікативної поведінки

Автори модельних програм з іноземної мови вперше звертають увагу вчителя на важливість навчання учнів не тільки моделей вербальної комунікативної поведінки, але й наголошують на важливості використання **невербальних засобів спілкування** (тональність, структура висловлювання, вираз обличчя, зоровий контакт тощо). Оскільки, на думку вчених, близько 60% розуміння інформації розмови складає невербальна комунікативна поведінка, то під час роботи з відеоматеріалами різного типу доцільно звернути увагу учнів на жести, міміку співрозмовників, рухи рук, пози (під час спілкування стоячи або сидячи).

Чудовим засобом в будь-якому класі буде використання міні-сюжетів англійського коміка **Mr. Bean**, котрі співпадають з вивченням багатьох тем програми і котрі побудовані на невербальних моделях комунікативної поведінки. Ми впевнені, що запропоновані учням завдання на інтерпретацію невербальної поведінки героя допоможуть їм легше зрозуміти індивідуальність героя та його характер.

Вправи в режимі **“freeze frame”** дають можливість учням уявити себе на місці Mr. Bean, але через призму рідної культури. Наприклад:

Watch the video fragment of Mr. Bean's morning schedule and, using your body language, enact the same episode. Compare & interpret Mr. Bean's and your non-verbal communication behavior patterns.

Фразеологізми, прислів'я та приказки

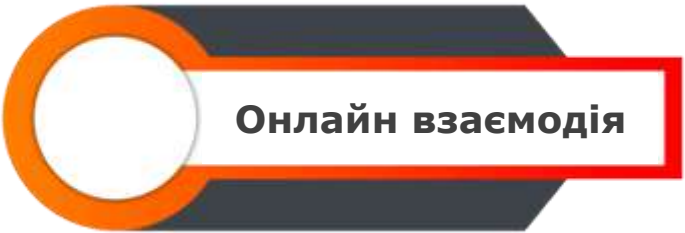
Як правило, під час вивчення кожної теми вчитель англійської мови використовує прислів'я та приказки, котрі також сприяють пізнанню «мовної картини» світу, але на жаль, іноді вчителі подають цей матеріал як лексичну одиницю, не переконавшись у її культурно-семантичних особливостях, що значно перешкоджає процесу формування лінгвосоціокультурної обізнаності учнів у ЗЗСО. Ми впевнені, що учні 7-9 класів цілком здатні не тільки самостійно визначити значення прислів'я, але й знайти можливий еквівалент в рідній українській мові, а також знайти та пояснити його етимологію, яка залежить від культурних розбіжностей країн. Наприклад:

- ♦ English: Don't bring coal to Newcastle.
- ♦ Ukrainian: Не треба везти дрова в ліс.

Такі завдання для самостійної роботи приводить учнів до розуміння, чому в англійській мові використовуються "coal" та "Newcastle" для передачі сенсу, а в українській мові використовуються "дрова" та "ліс".

Наш досвід свідчить про те, що дослідження учнями країнознавчої інформації на базі одиниць мови і мовлення, самостійно розвиваючи культурно зумовлені компоненти їх знань, дозволяє уникнути **соціокультурної інтерференції**, що часто трапляється при неточному перекладі, з одного боку, і є чудовим мотивуючим засобом до вивчення мов і культур, з іншого.

Оскільки новий Державний стандарт дозволяє інтегрувати предмети, беручи до уваги зазначене вище, ми вважаємо цікавим та ефективним рішенням розробку інтерактивного курсу **«Пізнання мовної картини світу, вивчаючи англійську та українську мови і культури»**.

Онлайн взаємодія

Наступна новизна модельної програми з іноземної мови є **онлайн взаємодія**, котра представлена в трьох позиціях: в цілому, онлайн спілкування та дискусія, цілеспрямована онлайн співпраця. Автори програми акцентують увагу вчителя на тому, що організація навчання в онлайн взаємодії потребує від покоління Альфа (учнів 7-9 класів) володіння комп'ютерною грамотністю, використання цифрових інструментів під час використання різних інформаційно-комунікаційних технологій.

Оскільки онлайн взаємодія буде англійською мовою, то необхідно орієнтуватися на дескриптори рівня володіння мовою до кінця 9 класу (B1) та його орієнтовний мовний і мовленнєвий інвентар, який вчитель добирає сам відповідно до комунікативних ситуацій, теми, потреби учнів в обсязі, достатньому для реалізації їх комунікативних намірів.

«Якою» англійською мовою повинні володіти учні при онлайн взаємодії?

Ми вважаємо, що співпраця онлайн перш за все потребує вміння використовувати нескладні мовленнєві одиниці для початку, підтримки та завершення спілкування. Наприклад:

► **Початок взаємодії:**

- *Let me start ...*
- *Let me say my say ...*
- *Let's look at the question ...*
- *Let me draw your attention to ...*

► **Підтримка/продовження взаємодії:**

- *As I see it, ...*
- *I'm with you on that ...*
- *I differ ...*
- *There's something in what you say, but ...*
- *It seems to me ...*

► **Закінчення взаємодії:**

- *It's been nice talking to you!*
- *Thank you for sharing your ideas with me.*
- *To sum up ...*

У цілому, ми вважаємо важливим обирати мовний та мовленнєвий інвентар учнів 7-9 класів згідно з дескрипторами рівня B1 для всіх заявлених в модельних програмах ключових умінь для того, щоб він був достатнім в умовах співпраці онлайн. Наприклад, критичне і системне мислення передбачає опанування учнями наступних умінь, які ми рекомендуємо узагальнити таким чином:

Уміння критичного мислення	Дескриптори	Необхідний мовно-мовленнєвий інвентар	
1. Розуміє та аналізує зв'язки між ідеями. 2. ... 3. ...	Порівнює точки зору й аргументи з різних джерел.	♦ <i>compared with ...</i> ♦ <i>in comparison ...</i> ♦ <i>as opposed to ...</i> ♦ <i>in contrast with...</i>	♦ <i>unlike ...</i> ♦ <i>In relation to ...</i> ♦ <i>Drawing a comparison ...</i> ♦ <i>To draw analogy between ...</i>

Саме вчитель англійської мови обирає мовно-мовленнєвий мінімум для учнів свого класу й організовує роботу по його засвоєнню, дотримуючись основних тенденцій сучасної методики навчання іноземних мов – комунікативне спрямування, використання діяльнісних технологій навчання, опора на особистісно орієнтовану парадигму навчання та культурологічне спрямування. Це означає, що методи, форми, види та засоби навчання іноземної мови оптимально забезпечують ефективність способів представлення та активізації дібраних мовних і мовленнєвих одиниць в рамках холістичного підходу.

1.2.2. S.P.I.C.E.D. up EFL Classroom: компоненти холістичного підходу до навчання іноземної мови в ЗЗСО

Що таке холістична освіта?

Ідея навчання, що базується на цілісному досвіді особистості, має глибоке коріння у традиційних педагогічних підходах. Історію холістичної освіти можна простежити ще з часів Стародавньої Греції, де одним із перших її прихильників був Сократ. Він заохочував людей до пізнання себе - «*пізнай самого себе*», що цілком узгоджується з холістичним підходом до розуміння та всебічного розвитку особистості. Сам термін «холізм» походить від грецького слова **«holon»**, яке позначає Всесвіт як взаємопов'язану цілісність, а не як набір окремих частин.

What is
Holism?

Термін **«холістична освіта»** був пізніше популяризований південноафриканським державним діячем Яном Крістіаном Смутсом. Його часто вважають засновником філософії холізму, натхненої грецьким поняттям *holon*. Смутс наголошував, що процес навчання має відображати взаємозв'язану природу життя, охоплюючи *інтелектуальний, емоційний, соціальний, фізичний та духовний* розвиток. Такий підхід має на меті

формування гармонійно розвиненої особистості, здатної орієнтуватися в складнощах сучасного світу та робити свій внесок у його розвиток.

Протягом XX століття широкого визнання набули кілька підходів до освіти, орієнтованих на розвиток цілісної особистості, зокрема філософія саморозвитку Марії Монтесорі та досвідно-орієнтована методика Вальдорфської школи, започаткована Рудольфом Штайнером і Емілом Мольтом.

У науковій літературі поняття **«холістична освіта»** вперше зустрічається у 1980-х роках. У 1988 році почав виходити журнал *Holistic Education Review*, а також була опублікована праця *The Holistic Curriculum*. Рон Міллер, засновник і перший редактор видання, у першому номері журналу запропонував таке визначення холістичної освіти:

➤ «Холістична освіта, передусім, є проявом глибокої поваги до глибинної, здебільшого ще не реалізованої, сутності людської природи. Прихильники холістичного підходу сприймають кожну дитину як дорогоцінний дар, як зародок нереалізованого духовного потенціалу.⁷»

У першому виданні *The Holistic Curriculum* було подано наступне трактування:

➤ «Фокус холістичної освіти зосереджений на взаємозв'язках між лінійним мисленням та інтуїцією, між розумом і тілом, між різними галузями знань, між особистістю та спільнотою, а також між "я" та "Я" (его й глибинним Я). У межах холістичного підходу учень досліджує ці зв'язки, щоб усвідомити їх і набути навичок, необхідних для їх трансформації.⁸»

Наразі чимало країн інтегрують холістичні цілі у свої плани покращення освітніх систем. Педагоги визнають, що умови навчання, комплексна підтримка учнів, а також розвиток соціальних та емоційних компетентностей – це вимірювані показники якості освіти, які здатні підвищити рівень освітньої справедливості та навчальних результатів.

⁷ Miller R. Two Hundred Years of Holistic Education. *Holistic Education Review*, Vol. 1, 1988. p.5

⁸ Shaeiwitz J. A., Whiting W. B., Turton R. & Bailie R. C. *The Holistic Curriculum. Journal of Engineering Education*, Vol. 83, 1994. pp. 343–348.

Таким чином, **холістична освіта** — це всебічний підхід до навчання, за якого **освітяни прагнуть охопити емоційні, соціальні, етичні та академічні потреби учнів в інтегрованому освітньому форматі**. Основна увага приділяється створенню позитивного шкільного середовища та забезпеченню комплексної підтримки учнів, що включає як академічні, так і неакадемічні елементи. Учні навчаються рефлексії щодо власних дій, їхнього впливу на місцеву та глобальну спільноти, а також здобувають уміння навчатися через взаємодію із соціокультурним середовищем.

Метою холістичної освіти є орієнтація на цілісний розвиток дитини – фізичний, емоційний, моральний, психологічний і духовний, що передбачає створення індивідуалізованих можливостей навчання, враховуючи як наявні вміння, так і емоційний стан. Заняття в межах холістичного підходу проводяться в безпечному середовищі підтримки, яке дозволяє учням використовувати власні сильні сторони. Водночас викладачам варто бути готовими до роботи з дітьми, які мають різний рівень мовної підготовки та стилі навчання.

Які існують освітні моделі та стратегії для реалізації холістичного підходу?

Попри наявність єдиної філософської основи, холістична освіта передбачає використання різноманітних **моделей і стратегій** для формування відповідного освітнього середовища. Розглянемо освітні моделі, в рамках яких оптимально впроваджувати холістичний підхід та які можуть бути реалізовані в навчанні іноземних мов у контексті НУШ в 7-9 класах:

► Практико-орієнтоване навчання (Experiential Learning)

Заклади, які впроваджують холістичний підхід у навчанні, зосереджені на практичній діяльності здобувачів. Наприклад, учні можуть працювати в групах над вирішенням проблемних завдань, при цьому досліджуючи різні стилі навчання з метою з'ясувати, який з них є найефективнішим саме для них. Прикладами таких «реальних» завдань є проблемні кейси з розв'язання суспільних проблем

громади, створення інноваційних екологічних продуктів, соціокультурні рольові ігри тощо. Таким чином, вчитель залучає учнів до проєктної діяльності, яка передбачає не лише використання аналітичного й критичного мислення, але й різного роду фонових знань учнів для розв'язання реальних проблем, з якими вони можуть зіткнутися у повсякденному житті.

► Автономне та самостійне навчання (Autonomous & Self-Guided Learning)

У освітньому середовищі, де домінує самостійне навчання та автономія, учням дозволяється засвоювати матеріал у власному темпі та відповідно до власного стилю пізнання. Така персоналізація дозволяє подолати обмеження традиційних моделей, що фокусуються на формальному здобутті теоретичних знань та їх підсумковому оцінюванні. У випадку автономного та самостійного навчання, навчальні програми можуть бути адаптовані на основі результатів неформального (low-stakes) оцінювання. Класи, як правило, є невеликими й можуть об'єднувати учнів різного рівня мовної підготовки.

Яскравим прикладом педагогічної технології, що сприяє автономії та самостійному навчанню учнів є **перевернуте навчання**, суть якого полягає в перенесенні первинного ознайомлення з навчальним матеріалом за межі аудиторії, зазвичай за допомогою цифрових ресурсів (відеолекцій, інтерактивних презентацій, онлайн-курсів), у той час як аудиторна робота зосереджується на активному засвоєнні знань через практичні завдання, обговорення, співпрацю й рефлексію. Такий підхід розвиває навички самоорганізації та саморегуляції, а також сприяє підвищенню мотивації учнів до навчання. У контексті автономії, перевернуте навчання дає можливість здобувачам брати на себе більшу відповідальність за власні результати, обираючи темп, час та спосіб вивчення матеріалу відповідно до індивідуальних потреб і стилів навчання.

► Громадянська освіта (Community Schooling)

Модель базується на ідеї, що дитина краще розкриває власний потенціал через взаємодію з соціумом. Учителі співпрацюють з представниками громади (сім'ями,

мешканцями, громадськими організаціями, місцевими органами влади) з метою забезпечення інтегрованої підтримки та розширення навчальних можливостей, зокрема через позашкільні та літні програми.

Молодіжні організації та освітньо-соціальні хаби відіграють важливу роль у забезпеченні цілісного розвитку підлітків, сприяючи формуванню їхньої соціальної активності, громадянської свідомості та особистісної зрілості. Такі організації, як Пласт, ЮНЕСКО-клуби, UNICEF Youth, а також численні локальні волонтерські ініціативи, надають дітям можливість залучатися до розв'язання актуальних локальних і глобальних проблем: від екологічної безпеки до прав людини. Участь у подібних організаціях позитивно впливає на розвиток моральних цінностей, емоційного інтелекту, вмінь критичного мислення та співпраці. Крім того, такі структури створюють сприятливе середовище для формування лідерських якостей, усвідомлення власної ролі у суспільстві, а також співпраці з однолітками на міжнародному рівні. Участь дітей у діяльності молодіжних організацій дозволяє інтегрувати формальну і неформальну освіту, створюючи умови для гармонійного поєднання академічного, соціального, міжкультурного та духовного вимірів освітнього процесу.

► **Міждисциплінарні курси (Interdisciplinary Courses)**

Одним із ключових елементів холістичної освіти є переконання, що когнітивний розвиток учнів посилюється, коли різні навчальні предмети інтегруються. Саме тому у деяких школах створюються міжпредметні курси, у межах яких викладачі з різних дисциплін об'єднуються для викладання певних тем, що розглядають проблему з різних точок зору. Такий курс може включати індивідуальні дослідження, «польові» роботи, стажування або освітні подорожі. На нашу думку, міжпредметна інтеграція є вкрай важливою для підлітків, адже таким чином вони навчаються розглядати проблеми комплексно, не зациклюючись на одному аспекті. Крім того, поєднання іноземної мови з географією, екологією, історією, інформаційними технологіями тощо допомагає учням сформувати власну індивідуальну освітню траєкторію, а також підготуватися до можливих викликів на ринку праці у майбутньому.

Упровадження міждисциплінарних курсів сприяє формуванню не лише іншомовних знань та вмінь, а й особистісних якостей, критичного мислення, співпереживання та відповідального ставлення до суспільства.

Стратегії вчителя в умовах холістичної освіти

► Побудова міцних взаємин між учителем і учнями

Ефективна міжособистісна взаємодія позитивно впливає на навчальні результати та рівень залученості учнів. Особливо це стосується учнів із груп ризику, які мають значно вищі шанси на успіх, якщо відчувають себе в безпеці та отримують підтримку. Учителі можуть сприяти формуванню таких взаємин, чутливо реагуючи на сильні сторони та потреби учнів, демонструючи соціокультурну обізнаність. Залучення учнів до створення правил класу або до виконання лідерських ролей сприяє формуванню довіри, відкритого спілкування та підвищує мотивацію.

► Формування впевненості в собі

Учні мають вірити у власні сили та відчувати, що вони належать до шкільного середовища. Учителі можуть розвивати цю впевненість, надаючи багато можливостей для осмислення структурованої інформації та вираження власного розуміння у різноманітний спосіб. Важливо визнавати унікальні здібності кожного учня та забезпечувати рівне ставлення. Актуальність навчального матеріалу та його зв'язок із реальним життям учнів також є чинниками підвищення їх мотивації.

► Інтеграція емоційної рефлексії в освітній процес

Викладацька практика має виходити за межі суто академічних досягнень і включати турботу про психоемоційний стан учнів. Учителі можуть заохочувати емоційну рефлексію через моменти для роздумів, медитацій або споглядання. Емпатію можна розвивати через вправи на активне слухання, спостереження, а також аналіз художніх і публіцистичних текстів, що репрезентують різні соціальні точки зору.

Щоб створити холістичне освітнє середовище, ми адаптуємо модель «S.P.I.C.E.»⁹, розроблену Академією Вчителів Сінгапуру, яка охоплює п'ять ключових аспектів: соціальний, фізичний, інтелектуальний, спільнотний (громадський) та емоційний. Ми пропонуємо наступну модифіковану модель **S.P.I.C.E.D up English Language Classroom** (**S** – **Student-centered**; **P** – **Physical**; **I** – **Intellectual**; **C** – **Community**; **E** – **Emotional & Social**; **D** – **Digital**), що, на нашу думку, буде ефективною під час навчання іноземних мов:

S.P.I.C.E.D

up English Language Classroom

Як було зазначено раніше, **студенто-центрованість** передбачає створення позитивної культури в класі, що базується на взаємній повазі та увазі до кожного учня. Очікування щодо поведінки та результатів формуються спільно з учнями та постійно підтримуються, що сприяє відповідальному

⁹ Holistic Teaching and Learning Environments for Well-being. A Handbook for Teachers Based on Classroom Stories and Practices across Asia and Europe. Asia-Europe Foundation (ASEF), 2022. 215 p.

ставленню до навчання і зміцненню стосунків як між учителем і дітьми, так і між самими здобувачами.

Особливої уваги у контексті студенто-центрованого навчання заслуговує **Asset-Based Learning**, тобто навчання, що базується на сильних сторонах учнів. Цей підхід в освіті *зосереджується на визнанні та розвитку наявних ресурсів, сильних сторін і потенціалу учнів*. У його основі лежить ідея, що різноманітність мислення, культурні особливості та індивідуальні риси не є перешкодою, а, навпаки, становлять цінний актив у освітньому процесі. Такий підхід спрямований на розкриття потенціалу кожного учня шляхом акцентування уваги на його талантах, досвіді та сильних рисах, на протизагу «дефіцитному» підходу, який підкреслює недоліки та прогалини у знаннях.

Як зазначають науковці, Asset-Based Learning покликане розвивати здібності учнів, активізуючи їхній потенціал. Водночас важливо, щоб і самі педагоги застосовували цей підхід для підвищення власної майстерності у взаємодії з колегами та адміністрацією закладу освіти. Молоді вчителі повинні отримувати підтримку, спрямовану на виявлення їхніх сильних сторін, що створює основу для набуття нових професійних компетентностей.

Asset-Based Learning передбачає застосування різноманітних освітніх практик, кожна з яких сприяє створенню сталого та справедливого освітнього досвіду для студентів. У звіті 2018 року під назвою *"Asset-Based Teaching and Learning with Diverse Learners in Postsecondary Settings"*¹⁰ визначено п'ять ключових характеристик Asset-Based Learning:

- **Інклюзивність:** використання різноманітних методів навчання для ефективного залучення студентів з різним освітнім і культурним досвідом;
- **Активність/інтерактивність:** створення змістовного та цікавого навчального контенту і можливостей для активної участі студентів;

¹⁰ "Asset-Based Teaching and Learning with Diverse Learners in Postsecondary Settings" URL: https://scholarworks.utep.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2251&context=cs_techrep

- **Міжкультурна обізнаність:** врахування різноманітного досвіду й походження студентів під час організації навчального процесу;
- **Лінгвістична чутливість:** визнання взаємозв'язку студентів з різними мовними середовищами та повага до їхніх мовних практик;
- **Рефлексивність/адаптивність:** постійне вдосконалення та адаптація педагогічних підходів відповідно до потреб студентів.

Інтеграція цих компонентів, як показує дослідження, дозволяє *«ставити в центр процесу навчання та залучення саме індивідуальні та колективні сильні сторони, навички та потенціал студентів»*. Як проактивна освітня стратегія, Asset-Based Learning надає викладачам інструменти для забезпечення освітньої рівності, сприяючи підвищенню якості навчального досвіду.

Продемонструємо приклади завдань на створення власного Asset Based Profile, які можна виконувати в різних форматах інтерактивного навчання: в групах (A Tale of Three Gamers), індивідуально (Asset Bank: Character Traits), всім класом (Asset Bank: Discussion).

*Here's a story about three different gamers playing a new game called **FORTRESS**. All three gamers are playing the same level, and the goal is to get the treasure in the dungeon of the Golden Gate Fortress. In groups read the story and decide who's the best gamer and why.*

A TALE OF THREE GAMERS

Oleh loves playing games after school with his friends from Zhytomyr, and FORTRESS is no exception. He knows the Golden Gate Fortress is full of dangerous guards and tricky traps, but he runs in swinging his sword at everything he sees. He uses up all of his weapons and arrows trying to get as far as he can. When he “dies” (which happens fourteen times), the game sends him back to the fortress gate. Finally, his aim and shield skills improve enough for him to defeat the guards and get the treasure. The whole thing takes him about an hour.

Iryna also plays games with her classmates. They like to make challenges, like finishing the whole level without using any magic. Her goal in this level? Get through the fortress using only a shield. Iryna has to be careful and sneak past the strongest guards. With some enemies, like the poison-dart dragons, she blocks their attacks with her shield and sends them right back. She reaches the treasure on her third try. Her strategy also takes her about an hour.

Taras is a planner. He knew the Golden Gate Fortress level was coming, so he started getting ready days earlier. He collected Healing Potions and Energy Dumplings in the game and completed side quests to get the best sword possible. That preparation took him about forty-five minutes. When Taras finally starts the Golden Gate Fortress level, he uses his potions and dumplings at the perfect moments so that he never loses a life. He reaches the treasure in just fifteen minutes – a new record!

So, who do you think is the best gamer and why?

Під час виконання завдання учні порівнюють різні стилі поведінки і кожен обирає той, який, на його/її думку є найбільш успішним. Завданням вчителя в цьому випадку є пояснити, що кожен гравець має свої сильні сторони і так чи інакше досягає поставленої мети. Після роботи в групах вчитель пропонує учням створити їх індивідуальні **Asset Banks**, що допоможуть краще зрозуміти власні сильні сторони та те, яким чином вони втілюються у повсякденному житті.

Asset Bank: Character Traits

Fill in the chart with **five of your positive traits**. Use the word bank below or come up with your own. In the evidence box, note a situation when you showed this trait.

My Trait	Evidence

COURAGEOUS brave, able to face danger without flinching	CONSIDERATE shows concern for other's feelings or needs	METICULOUS shows attention to detail and careful planning	RESOURCEFUL can use available tools to solve problems	CREATIVE has the power to make or invent something	CHARMING sociable and ready to talk with others
LOYAL dependable, steady, faithful	INDEPENDENT able to work without guidance	COOPERATIVE works well with others, values the success of the team	INNOVATIVE creative, imaginative	STUDIOUS diligent, careful, thoughtful when doing work	CURIOUS eager to investigate and learn more
GENEROUS willing to share	HONEST tells the truth, shows integrity	DETERMINED will persevere when challenges arise, focused on the end goal	CONFIDENT assured of one's own skill or worth	ADVENTUROUS ready to take risks and try something new	CALM not easily stressed, cool in a crisis

Ще одним ефективним завданням є проведення інтерактивного опитування серед учнів, для проведення якого можна використати цифрові інструменти Mentimeter¹¹, PollEverywhere¹² тощо. Після проведення опитування доречно обговорити результати усім класом та проаналізувати, які характеристики є спільними для більшості дітей, а які не є поширеними в колективі.

Asset Bank: Questionnaire

Use these questions to begin to determine where your strengths lie. There are so many positive traits out there that it'd be impossible to list them all on one page, so this is just a starting place. Each answer is a spectrum, so you can draw an arrow wherever fits you best.

1. When completing a school project, how do you work best?

ALONE ←————→ **WITH OTHERS**

2. When you're getting ready to go on a trip, how do you decide what you'll do?

PLAN AND RESEARCH ←————→ **GO WITH THE FLOW**

3. When a friend needs to talk about a problem, what do you do?

LISTEN AND EMPATHIZE ←————→ **BRAINSTORM SOLUTIONS**

4. When you don't know the answer to something, what do you do?

RESEARCH AND FIND OUT ←————→ **ASK FOR HELP**

¹¹ Mentimeter. URL: <https://www.mentimeter.com/>

¹² PollEverywhere . URL: <https://pollev.com/home>

5. When you are completing a large task, what's your approach?

"SLOW AND STEADY"

GET IT DONE AS FAST AS POSSIBLE

Discussion: Compare your answers to a classmate's. Which questions did you answer similarly and differently? What are the positive aspects of each answer choice?

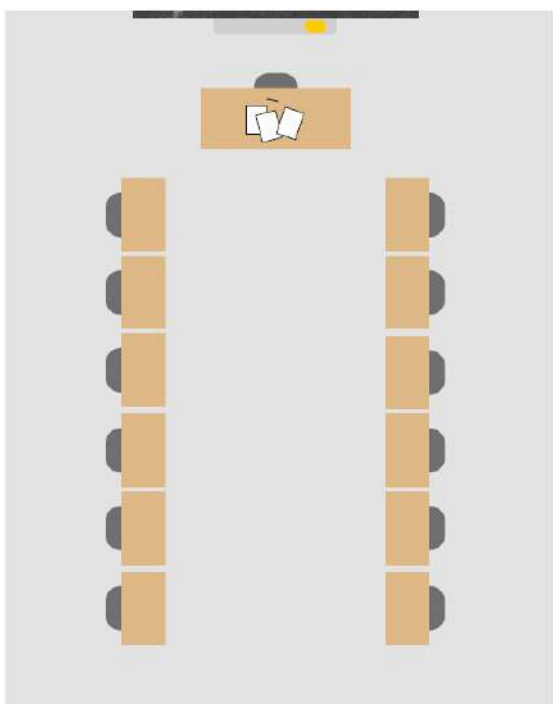
Фізичний аспект стосується як добробуту студентів, так і фізичного середовища класу. Ми радимо впроваджувати короткі перерви під час занять для виконання

вправ на розтяжку або дихальних технік, що допомагає підтримувати концентрацію. Крім того, важливо дбати про чистоту та затишок навчального простору, щоб зробити його привабливим для навчання.

How do you arrange your classroom and why? Take a few moments and think about different **classroom layouts**. Which classroom layout would be more conducive for certain subjects and learning objectives? Which set up would promote student-to-student interaction and teamwork, which one fits better the format of teacher-based instructions and presentations? Do class size and the age of students influence your selection?

The Runway

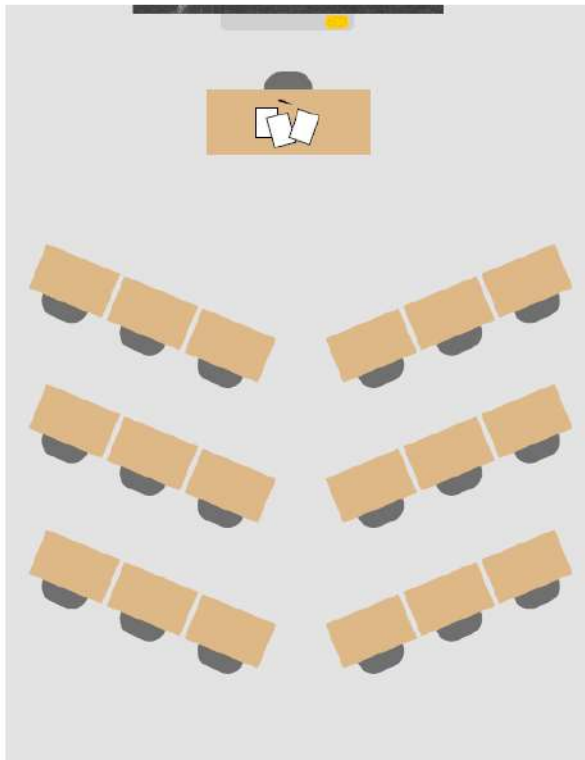

This classroom layout enables ...

This classroom layout is challenging when ...

It is well suited for the following scenario:

The Stadium

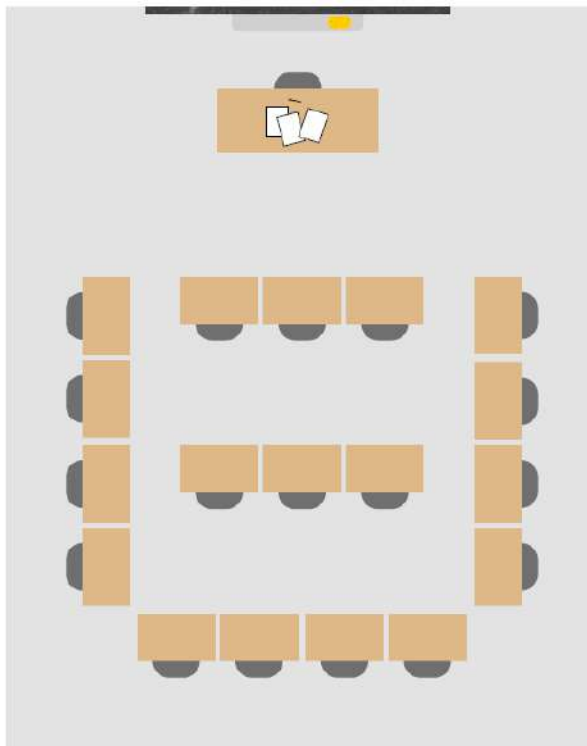

This classroom layout enables ...

This classroom layout is challenging when ...

It is well suited for the following scenario:

The U-Shape Plus

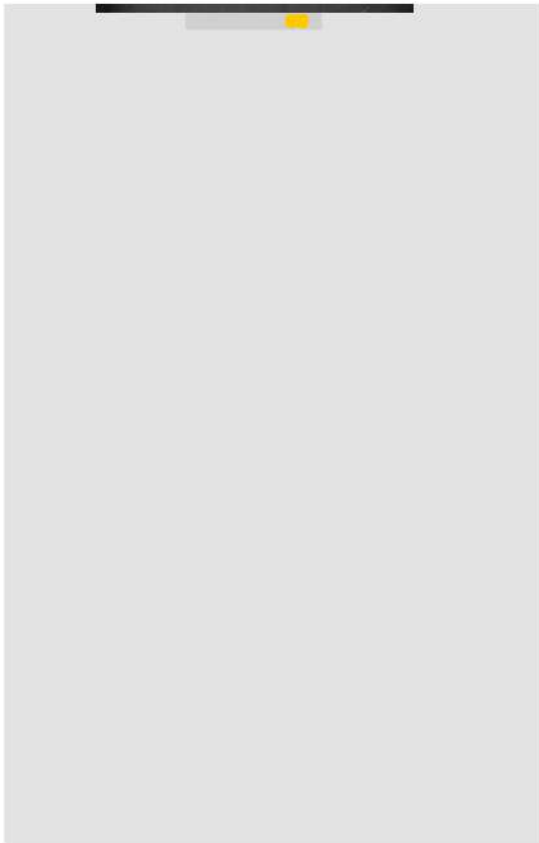

This classroom layout enables ...

This classroom layout is challenging when ...

It is well suited for the following scenario:

Draw your classroom layout here

My classroom layout enables ...

This classroom layout is sometimes challenging when ...

But I overcome these challenges by ...

It is most suited for my students and me!

Інтелектуальний компонент реалізується через ретельну підготовку до занять, орієнтовану на активне залучення студентів. Радимо використовувати підхід

LeAnn Nickelsen «**Instructional Cha-Chas**»¹³, який передбачає: поділ матеріалу на менші смислові блоки (**Chunk**), надання часу на осмислення (**Chew**), перевірку розуміння (**Check**), а також адаптацію інструкцій відповідно до потреб студентів (**Change**), щоб досягти навчальних цілей.

Instructional Cha-Chas

¹³ Nickelsen L. Teaching With the Instructional Cha-Chas: Four Steps to Make Learning Stick. 2018. 240 p.

Важливим у такому випадку є і оцінювання учнів, що не завжди має бути формальним. Пропонуємо **прикладі неформального оцінювання**, що можуть бути ефективними у контексті використання холістичного підходу:

Students summarise essential aspects of a chunk of instruction or reading in 12 words or less.

A volunteer presents several possible answers to a question and students vote for the best one.

Tickets to enter and exit, with students answering a question set by the teacher.

Concept mapping of a topic or concept covered in the lesson.

Flashcard are made by students with the fundamental concept or idea explained.

На нашу думку, використання **«Enter and Exit Tickets»** є ефективним не лише з точки зору оцінювання знань учнів, але й з позиції контролю їх психоемоційного стану. На початку уроку іноземної мови вчитель може запропонувати запитання для *warming up*, що можуть бути пов'язані з очікуваннями перед уроком (*What do you hope we will do today – talk, write, act, draw, play?*), готовністю до уроку (*What's one thing you're ready to learn or practice today?*), їх переживаннями чи страхами щодо заняття (*If you could skip one part of the topic, what would it be?*) чи їх емоційним станом (*On a scale from 1 to 5, how much energy do you have today?*).

Також доцільно підготувати окремі картки (*Exit Tickets*), які учні можуть заповнити за кілька хвилин до закінчення уроку, що дасть змогу вчителю опрацювати більшу кількість відповідей у порівнянні з усними коментарями.

Emoji Exit Ticket
1) Circle one or more emojis that reflect how you feel now about today's lesson. Explain your reasons why.

I chose this emoji because _____

2) Do you feel confident that you could [fill this with learning aim]? Circle.

3) Write one thing you have learnt today _____

Спільнотний (громадський) аспект

ґрунтується на переконанні, що для виховання дитини потрібне залучення всієї спільноти. Активна співпраця з батьками та іншими суб'єктами освітнього процесу допомагає краще пізнати дітей і забезпечити підтримку та додаткові можливості для них.

Проте не менш важливим є залучення учнів до життя громади, що сприяє усвідомленню ними свого місця в соціумі як особистості та навчає свідомого й позитивного ставлення до оточуючих. Наприклад, в межах вивчення теми «Я, моя родина, мої друзі» вчителю доцільно запропонувати учням створити власні **“Monthly Kindness Calendars”**, в яких діти можуть спланувати щоденні «*акти доброти*» по відношенню до інших людей, використовуючи активну лексику:

Create your own Monthly Kindness Calendar and bring appreciation and happiness to everyday life!

Kindness Calendar Sample				
Monday	Tuesday	Wednesday	Thursday	Friday
			Share your kindness New Year's Resolution with others around the lunch table or in class	At home, help lay the table and clear up afterwards
Ask your classmates about their holidays	Find out the names of at least 2 people that you do not yet know	No waste Wednesday – think of the planet	Be kind to somebody – pass on the kindness of others	At home, arrange some family together time
Brighten somebody's day with a joke	Tell a staff member about something kind that you saw during break time	Greet the bus driver on your way to school	Random acts of kindness day	At home, turn off digital devices and really listen to your family
Listen wholeheartedly to others without judging them	Join in with a different group of friends at play time	Count your blessings – list all the kind things that others have done for you	Give a compliment to as many people as possible	At home, plan something fun to do as a whole family
Thank a friend for always being there	Make an extra special effort to be cheerful	Notice when you are hard on yourself and try to be kind instead	Learn a new skill from a friend and teach them one of your skills	At home, call a relative who is far away and have a chat
Use all the kind things that others have done for you	Congratulate someone for an act that may go unnoticed	Help keep the classroom clean	Treat everyone with kindness – including yourself!	Give your family a big hug

Емоційна складова є надзвичайно важливою, особливо в умовах реальності воєнного часу. Щоденні емоційні «check-ins» дозволяють оцінити стан учнів. Замість осуду (наприклад, «*Why don't you ...*») слід використовувати відкриті запитання («*What's happened?*»). Також доречно ділитися особистими історіями подолання труднощів, щоб показати учням ефективні стратегії саморегуляції та подолання стресу.

Цікавою та ефективною технологією є **“The Happiness Shelf”**, за допомогою якої учні можуть поділитися своїми щасливими моментами, маленькими перемогами чи просто знайти підтримку в друзях.

On the happiness shelf, you will find containers with different questions written on them. Choose one, read the question and write your answer or thoughts on a small piece of paper. Fold your paper and place it inside the container. Once a week, we will spend about 15 minutes opening the containers, sharing some of the answers, and reflecting on them together or taking quiet time to think.

The Happiness Shelf

Expire after 1 week. To be refilled with new food for thought thereafter.

Цифрова грамотність є невід’ємною складовою холістичного навчання підлітків у XXI столітті, оскільки сприяє всебічному розвитку особистості в умовах динамічного інформаційного суспільства. Згідно з

концепцією холістичної освіти, метою навчального процесу є не лише академічна успішність, але й формування гармонійної особистості, здатної критично мислити, взаємодіяти з навколишнім світом, відповідально використовувати ресурси та орієнтуватися в глобалізованому середовищі. У цьому контексті цифрова грамотність – це не лише технічна здатність користуватися цифровими пристроями, але й навички безпечного, етичного та усвідомленого використання цифрових технологій для навчання, саморозвитку та соціальної взаємодії.

Науковці наголошують, що сучасні підлітки мають не лише споживати цифровий контент, а й розуміти механізми його створення, оцінки достовірності інформації та її впливу на особистість і суспільство. Крім того, цифрова грамотність забезпечує включення підлітків у локальні та глобальні спільноти, сприяючи розвитку громадянської позиції, міжкультурної компетентності та навичок співпраці. Пропонуємо приклади завдань, що допоможуть підліткам краще орієнтуватися в онлайн спільноті та адекватно оцінювати як поведінку користувачів, так і власні дії в мережі:

Read the following online comments and decide whether each comment is supportive (positive and encouraging), neutral (informative, emotionally neutral) or harmful (negative, rude, or destructive):

1. "This video was so boring. I literally fell asleep watching it."
2. "Amazing tutorial! Thanks for explaining everything so clearly 🙌"
3. "Your recipe was ok, but it took way too long to follow. I think it could be simplified."
4. "Who even listens to this kind of music? It's trash 🤢"
5. "I struggled to hear what you were saying in the video. Maybe a better microphone would help?"
6. "This book changed my life. Highly recommend it! ★★★★★"

7. "The new iPhone is just the same as the last one. Apple is scamming people again."
8. "Your art is nice, but have you considered using more shading? It could add more depth 😊"
9. "This game is total garbage. Worst \$10 I've ever spent."
10. "Not my favorite movie, but I liked the cinematography!"

Look at the harmful comments. Rewrite them to express an opinion or criticism more constructively and respectfully.

Example: "This video was so boring. I literally fell asleep watching it." → "This topic wasn't very engaging for me, but I appreciate the effort ❤️ Maybe more visuals would help?"

Таким чином, модифікована модель **S.P.I.C.E.D up English Language Classroom** виступає ефективним інструментом для створення холістичного освітнього простору у процесі навчання іноземних мов. Її інтегративний характер дозволяє не лише розвивати мовні навички та мовленнєві вміння, але й сприяти гармонійному розвитку особистості учня в усіх ключових сферах: соціальній, фізичній, інтелектуальній, громадянській, емоційній та цифровій. Такий підхід забезпечує глибше залучення здобувачів освіти, підтримує їхню мотивацію та автономію, формує важливі життєві компетентності, необхідні для успішної комунікації у глобалізованому світі. У результаті навчання за цією моделлю набуває цілісності, значущості та практичної спрямованості, що відповідає сучасним вимогам до якісної іншомовної освіти.

У підсумку, зауважимо, що холістична освіта як філософія навчання має низку **переваг** як для учнів і вчителів іноземної мови, так і для закладів освіти та громад у цілому.

➤ Підвищення академічних досягнень

Індивідуалізація навчання та створення середовища підтримки сприяє покращенню результатів незалежно від соціального чи культурного бекграунду

учнів. Згідно з *Learning Policy Institute*¹⁴, когнітивні здібності дітей зростають, коли вони почуваються фізично та емоційно захищеними й соціально включеними.

➤ **Покращення психоемоційного благополуччя**

У середовищі, де соціально-емоційне навчання посідає чільне місце поряд із академічними цілями, учні мають більше шансів сформувати самосвідомість, впевненість у собі та відчуття соціальної відповідальності.

➤ **Розвиток навичок розв'язання проблем**

Робота над реальними проблемами громади сприяє формуванню критичного мислення та практичних навичок, зокрема аналізу й інтерпретації даних, а також співпраці – компетентностей, що є необхідними у дорослому житті.

➤ **Зменшення впливу соціальних нерівностей**

Комплексний підхід, який враховує навчальні й позанавчальні потреби, зменшує негативний вплив таких чинників, як насильство, бідність чи психологічна травма, на навчальні досягнення.

Отже, такий підхід є перспективним в умовах освітньої парадигми НУШ в 7-9 класах, що орієнтована на гуманізацію процесу навчання, формування ключових життєвих компетентностей і розвиток повноцінної гармонійної особистості.

¹⁴ Learning Policy Institute URL: <https://learningpolicyinstitute.org/>

РОЗДІЛ II.

ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ УЧНІВ 7-9 КЛАСІВ НУШ НА ОСНОВІ ХОЛІСТИЧНОГО ПІДХОДУ

Аналіз Модельних навчальних програм з іноземної мови дозволив нам виокремити зміст навчальних матеріалів для 7-9 класів НУШ, що включає наступні тематичні блоки:

- ♦ *Я, моя родина, мої друзі, мій стиль життя, одяг;*
- ♦ *Шкільне життя та молодіжна культура;*
- ♦ *Природа і погода;*
- ♦ *Охорона здоров'я, спорт та харчування;*
- ♦ *Робота і професія;*
- ♦ *Наука і технічний прогрес;*
- ♦ *Засоби масової інформації, кіно, театр, музика, література;*
- ♦ *Україна та країни виучуваної мови.*

На нашу думку, у межах впровадження холістичного підходу доцільно запропонувати вчителям іноземної мови технології, що будуть, по-перше, ефективними та сучасними, а по-друге, можуть бути з легкістю інтегровані в кожен із тематичних блоків. Ми також радимо вчителям та методистам переглянути **“Holistic Language Pedagogies Compendium of Resources”¹⁵**, який був створений учасниками однойменного проєкту та містить низку корисних активностей, що можуть бути інтегровані у процес навчання іноземної мови у 7-9 класах ЗЗСО в межах упровадження реформи Нової української школи.

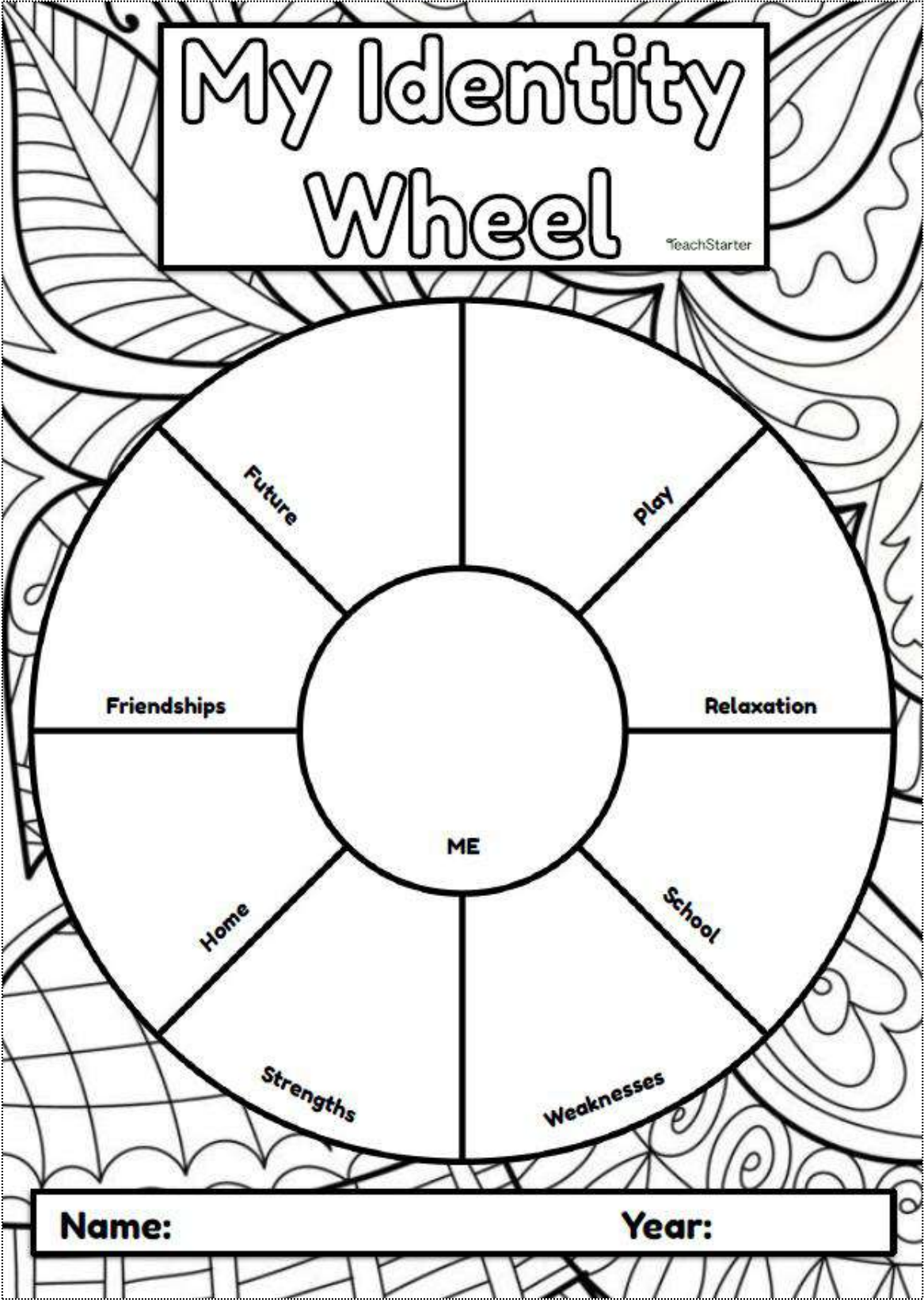

2.1. Purposeful Storytelling: My Identity Wheel

In this activity, you will use an **Identity Wheel** to think about different parts of your life and share your personal story. The wheel has different sections such as your future plans, friendships, how you relax, your home and school life, and your strengths and weaknesses. First, look at each section of the wheel and think about your own experiences, ideas, and feelings for that topic.

¹⁵ Center for Professional Learning at CEI. Holistic Language Pedagogies Compendium of Resources. URL: <https://ceinternational1892.org/oer/holistic-language-pedagogies-compendium-of-resources/>

Write **short notes** or **keywords** in each section to describe yourself. You can use single words, short phrases or even small drawings – whatever helps you express your ideas.

The worksheet features a large circular 'My Identity Wheel' divided into eight segments. The central circle is labeled 'ME'. The segments are labeled: Future, Play, Relaxation, School, Weaknesses, Strengths, Home, and Friendships. The entire page is decorated with a background of stylized, swirling line art. At the top, a box contains the title 'My Identity Wheel' and the 'Teach Starter' logo. At the bottom, a box contains fields for 'Name:' and 'Year:'.

My Identity Wheel

Teach Starter

Future

Play

Relaxation

School

Weaknesses

Strengths

Home

Friendships

ME

Name:

Year:

Once your wheel is complete, you will use it to tell a short story about yourself. You do not need to share every detail from the wheel, but choose some parts you feel comfortable talking about.

When you tell your story, try to explain your ideas in full sentences so others can understand you better. To help you tell your story, you can start your sentences like this:

- ♦ One thing that is important to me is...
- ♦ In the future, I would like to...
- ♦ One of my best friends is...
- ♦ I usually relax by...
- ♦ At home, I...
- ♦ At school, I...
- ♦ One of my strengths is...
- ♦ One thing I want to improve is...

Listen carefully when your classmates share their stories and be respectful – this activity is a chance to learn more about each other and celebrate the things that make us unique.

Запропонована технологія може бути інтегрована під час вивчення тем «**Я, моя родина, мої друзі**» та «**Мій стиль життя**», адже учні мають змогу практикувати лексику на позначення рис характеру (e.g. *sensible, responsible, naughty etc.*), особистісних відносин (e.g. *to get on well with, to lose touch with, to have ups and downs etc.*), улюблених занять (e.g. *to eat out, to take up sport, binge watching etc.*), а також глибше зрозуміти власне «Я» та поділитися своїми історіями з друзями.

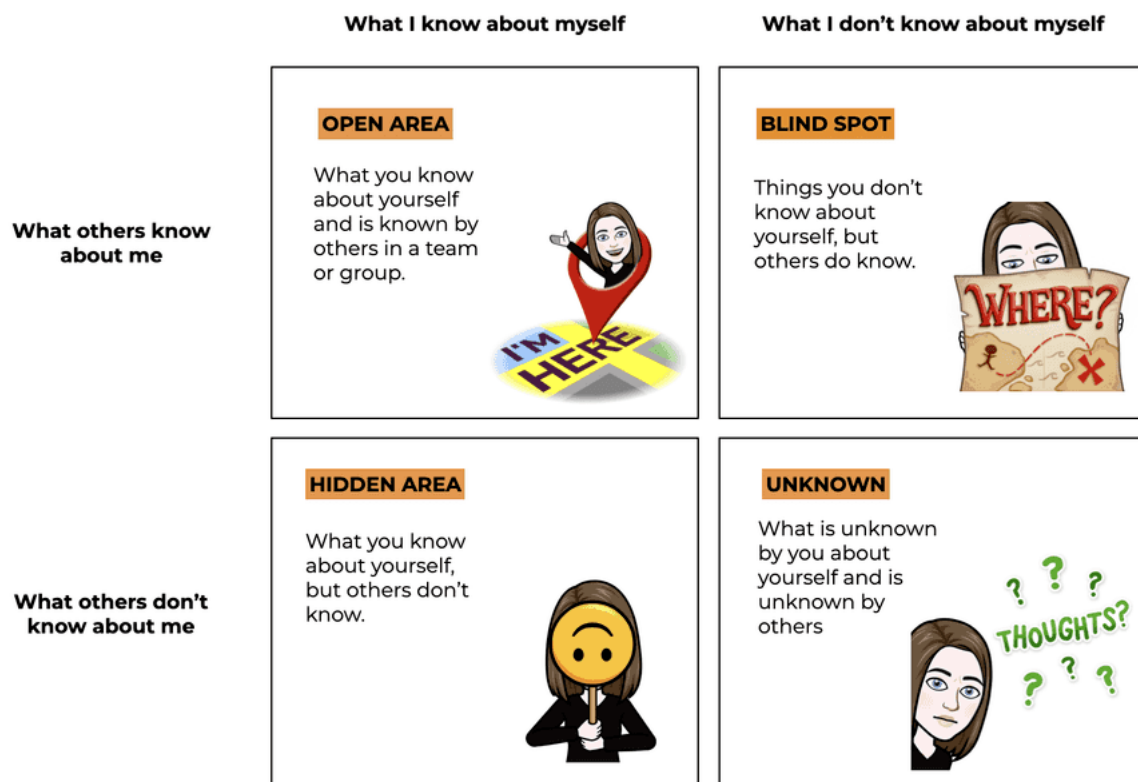
2.2. Project-Based Learning: “Johari Window” Adaptation

In this activity, you will explore the topic of travel, migration and intercultural understanding.

Scan the QR-code and watch a short **video about migration**. In pairs share your opinions about Ukrainians who have moved to other countries. Learn about **the Johari Window** (a model that helps us understand what we know about ourselves and what others know about us, and how it can help in understanding different cultures).

SCAN ME

Think about a time when you or someone close to you had to move to another country. This could be a personal experience, or a story from friends or family. On your own, answer the following questions in writing:

- ▶ How do you think you (or your friend/family member) were perceived by the people from the other culture?
- ▶ Did anything about your (or their) behavior seem totally normal to you but may have seemed unusual or surprising in the new cultural context?
- ▶ Were there any non-verbal signs, habits, or phrases that caused misunderstanding? How did you notice them (or did someone point them out to you)?
- ▶ Did anyone give you feedback or comment on your (or their) behavior? How did that feel at the time?

In small groups (3–4 students), share your story or situation you (or your friend/family member) experienced involving intercultural interaction while traveling or living abroad. The other group members give constructive feedback on:

- ▶ How they perceived the speaker's behavior or thoughts.
- ▶ What cultural sensitivity they observed or what could be improved.

Group Discussion (Open & Unknown Areas):

In groups, using the **Johari Window Technique**, identify common ideas from your own reflection (**Hidden Area**) and group opinions (**Blind Area**) to put into **Open Area**.

Discuss **Unknown Area**:

- ▶ What did you learn about how others see your cultural attitudes?
- ▶ Did anything surprise you?
- ▶ How might you approach intercultural situations differently now?
- ▶ Looking back, is there anything you would have done differently in that situation to show more cultural sensitivity or awareness?

Follow Up: **Group Project “I wish I had known it before...”**:

In small groups prepare a creative **memo** or **mini-guide** for future travelers from our country who might face intercultural issues similar to the ones they discussed in class.

Ми пропонуємо інтегрувати цю технологію в межах вивчення тем **«Україна»**, **«Країни виучуваної мови»**, **«Я, моя родина, мої друзі»**. Доречно проводити такий урок наприкінці вивчення теми з метою узагальнення матеріалу та використання лексики у різних комунікативних ситуаціях.

2.3. Content Based Learning: Sustainable Development Goals

and sanitation	opportunities as boys and men
Goal 7: Renewable energy	To ensure that everyone has safe water and healthy hygiene
Goal 8: Good jobs and economic growth	To ensure that everyone has access to reliable, sustainable energy
Goal 9: Innovation and infrastructure	To ensure that everyone has the opportunity to work
Goal 10: Reduced inequalities	To ensure that industry is responsible in protecting people and the environment
Goal 11: Sustainable cities and communities	To ensure that countries have laws and societies that protect everyone equally
Goal 12: Responsible consumption	To ensure that cities, towns and villages have water and electricity, and are clean and safe
Goal 13: Climate action	To ensure the reduction of waste, for example by recycling paper or glass
Goal 14: Life below water	To ensure action to slow down the impact of global warming
Goal 15: Life on land	To ensure action to protect oceans and seas
Goal 16: Peace and justice	To ensure action to protect the environment and endangered animals
Goal 17: Partnerships for the Goals	To ensure the end of violence and war and give everyone access to justice

***Answer key:** On the worksheet, the aim of each Goal is on the next strip, i.e. the aim of Goal 1 is on the strip with Goal 2.

The aim of the last Goal is on the strip with Goal 1.

In groups, choose one Global Goal and design your own **creative icon** for it, making sure it shows the meaning of the goal in a clear and interesting way. Be ready to present your icon to the class.

Students' icons:

Goal 2:
No hunger

Goal 16:
Peace and justice

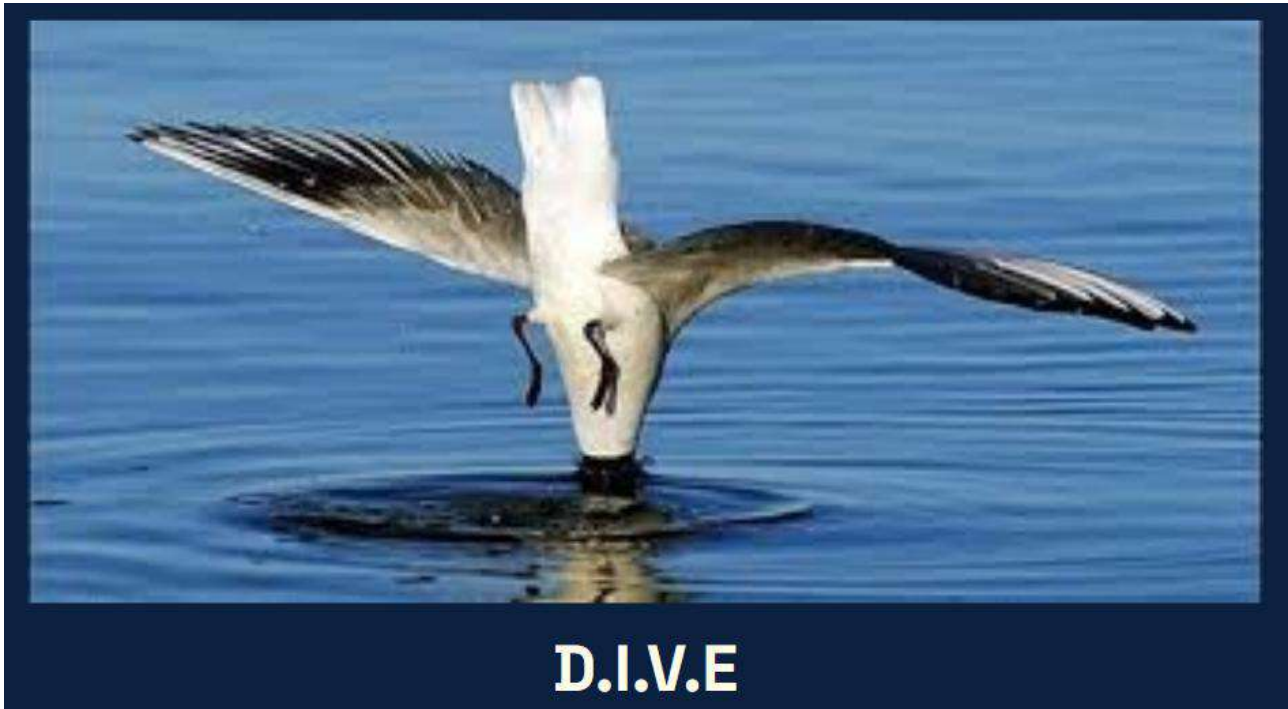

Goal 7:
Renewable energy

Запропоновану технологію доцільно використати під час опрацювання тем, пов'язаних із глобальними проблемами сучасності, такими як «**Природа і погода**», «**Наука і технічний прогрес**», «**Охорона здоров'я**» тощо. Під час виконання завдання учні використовують лексику, пов'язану з глобальними проблемами та цілями сталого розвитку (e.g. *poverty, hunger, clean energy, climate action, quality education, gender equality, life on land, peace and justice*). Також вони можуть застосовувати мовні кліше та sentence starters для висловлення власних думок (e.g. *I think the biggest problem is...; I think Goal ... is a top priority because...; In my opinion, we should...; One possible solution could be...; This goal is important because...; We can help by...*).

2.4. D.I.V.E. Technique: Cultural Gallery Walk

In pairs brainstorm what comes to mind when they hear “**cultural practices**” or “**customs**”. Discuss why understanding traditions from around the world is important for global communication.

D.I.V.E. framework:

- ◆ **D – Describe:** What do I see in an objective, factual way?
- ◆ **I – Interpret:** What do I think about what I have described?
- ◆ **V – Verify:** What do others think? Is my interpretation accurate?
- ◆ **E – Evaluate:** How do I judge what I think and others think?

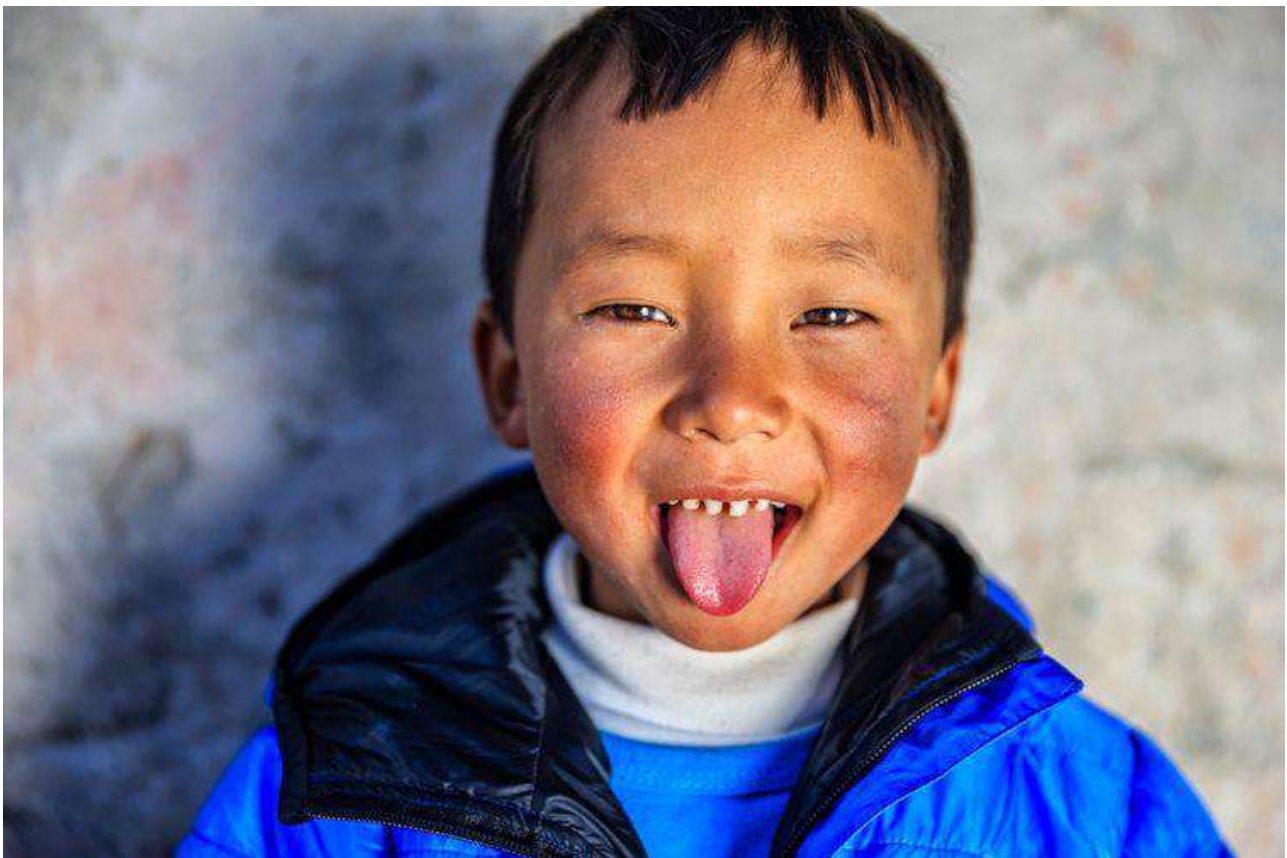
Look at the printed images around the classroom showing traditional activities, celebrations and everyday life scenes from different cultures. In groups move around the classroom and apply the **D.I.V.E. technique** to analyze and reflect on each image, taking notes. Discuss with your peers which cultural practices were most surprising or inspiring and whether your initial assumptions changed.

Gallery Walk Instructions:

1. **Look** at the picture carefully.
2. **Describe** – Say what you see. Be clear and give facts.
3. **Interpret** – Say what you think about what you see.
4. **Verify** – Ask others what they think. Compare ideas.
5. **Evaluate** – Decide if your first idea was right. Say what you learned.
6. Write your **notes** for each picture.
7. **Move** to the next picture and repeat the steps.

After the Gallery Walk students come together as a whole class to reflect on the process. They share which tradition surprised them the most and explain why. Students talk about how using the D.I.V.E. technique helped them look beyond stereotypes, question assumptions and foster empathy.

Examples of images:

A traditional greeting – sticking out the tongue (Tibet)

Baby jumping Festival: El Colacho (Spain)

La Tomatina Festival (Spain)

Cooper's Hill Cheese-Rolling and Wake (The UK)

Holi: Festival of Colours, Love and Spring (India)

Технологію D.I.V.E. можна інтегрувати в курс із сталого розвитку під час вивчення тем «**Країни виучуваної мови**», «**Молодіжна культура**», «**Спорт та харчування**» тощо. Під час виконання вправи студенти можуть:

- ▶ використовувати лексичний мінімум, пов'язаний із культурними подіями (e.g. *festival, celebration, craft, traditional food, costume, dance, ceremony*);
- ▶ описувати предмети та явища, використовуючи прикметники (e.g. *colourful, traditional, unique, handmade, natural, impressive, unusual, inspiring*);
- ▶ застосовувати мовні конструкції для висловлення думки (e.g. *In my opinion..., I think..., I believe..., It seems..., From my point of view...*);
- ▶ тренувати питальні форми для уточнення та перевірки інтерпретацій (e.g. *What do you think about...? Do you agree that...? How is it in our country?*).

Приклади sentence starters, які учні можуть використовувати для роботи з картинками (рівень B1):

- ▶ *In the picture, I can see...*
- ▶ *It looks like...*
- ▶ *This reminds me of...*
- ▶ *I think this tradition is... because...*
- ▶ *In my culture, we... but here they...*
- ▶ *What do you think about this?*
- ▶ *I learned that...*
- ▶ *At first, I thought..., but now I think...*

2.5. Using ChatGPT: Interview with AI-Celebrity

In pairs in breakout rooms, students brainstorm famous personalities who are seen as representatives of various cultural spheres in Ukraine. For example:

- ◆ **Cinema:** Bohdan Stupka, Kira Muratova
- ◆ **Art:** Maria Prymachenko, Ivan Marchuk
- ◆ **Sports:** Oleksandr Usyk, Olha Harlan
- ◆ **Literature:** Lesya Ukrainka, Taras Shevchenko
- ◆ **Music:** Nazariy Yaremchuk, Jamala

Select **one cultural figure** and conduct basic research on their life, work and cultural background (you can either search on the Internet or ask AI to come up with information).

In groups prepare a list of **5–7 thoughtful questions** you would like to ask that person, focusing on the personality's career, inspirations, challenges and cultural impact.

Lexical focus:

- ♦ *What inspired you to...?*
- ♦ *How did you first become interested in...?*
- ♦ *What was the most challenging moment in your career?*
- ♦ *How do you hope your work will influence future generations?*
- ♦ *If you could change one thing in your field, what would it be?*

Use an AI chat platform (e.g., ChatGPT) and prompt: *"Please act as _____, the famous Ukrainian _____. Answer my questions in first person as if you were them, based on historical facts and your works."*

Conduct the interview in English and **record** or **present** the conversation live or through role-play.

Reflect on the answers, interesting findings and the experience of speaking with AI:

- ♦ *Which answer surprised you most?*
- ♦ *Did AI provide information you didn't know before?*
- ♦ *How accurate and realistic were the responses?*
- ♦ *How did this change your perception of this figure?*

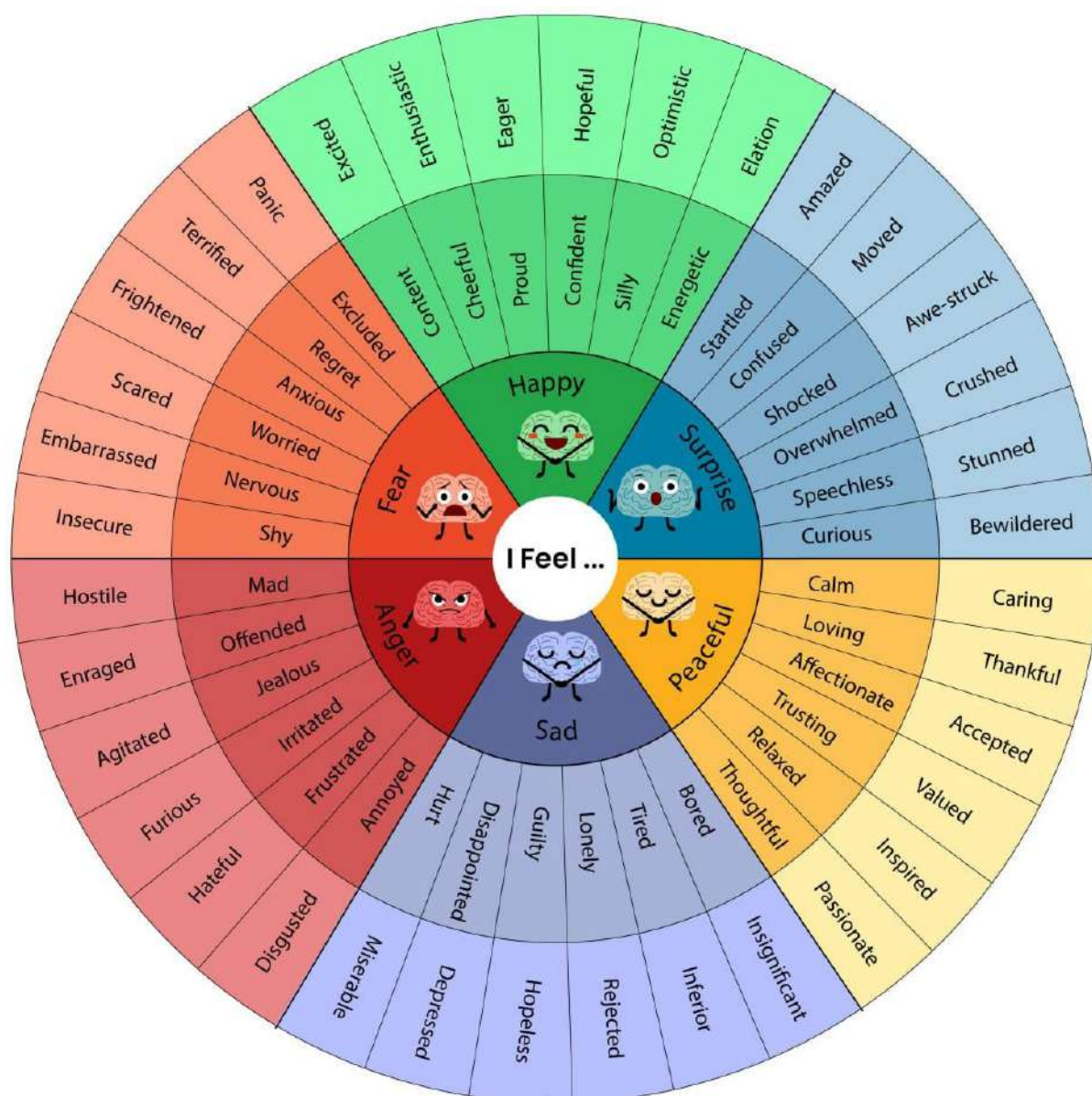
Ми вважаємо, що знайомство школярів 7-9 класів зі штучним інтелектом (ШІ) повинно відбуватися поступово та під наглядом вчителя, саме тому пропонуємо інтегрувати цю технологію у процесі навчання іноземної мови, зокрема під час вивчення тем **«Технології»**, **«Засоби масової інформації»**, **«Кіно»**, **«Театр»**, **«Музика»**, **«Література»**, **«Спорт»** тощо.

2.6. Social & Emotional Learning: Emotion Wheel & Moral Dilemmas

Spin the Emotion Wheel

The activity combines emotional intelligence, phonological awareness and intercultural communication.

Spin a specially prepared **Emotion Wheel** below to randomly select an emotion (e.g., joy, frustration, confusion, admiration, etc.).

You will be given phrases/quotes from a familiar text/song/film and your task is to perform the line using the selected emotion paying attention to **intonation**, **stress** and **rhythm**. Classmates guess the emotion and provide feedback on intonation.

In pairs discuss how the same emotion might be expressed differently in other cultures, and how intonation is perceived in communication across languages.

Examples of phrases/quotes:

- ◆ "You're a wizard, Harry." (*Harry Potter and the Sorcerer's Stone*)
- ◆ "All the world's a stage." (*Shakespeare*)
- ◆ "It was the best of times, it was the worst of times." (*Dickens*)
- ◆ "Let it go." (*Frozen*)
- ◆ "Home sweet home."
- ◆ "Better late than never."

Moral Dilemmas in Sports (Debate Club)

Preparation: Students are assigned debate topics in advance and asked to research arguments for and against their assigned position. They work in groups to prepare for a classroom debate on controversial topics in sports, for instance:

- ◆ Should sports betting be legalized?
- ◆ Should Ukrainian athletes be allowed to compete internationally during wartime?
- ◆ Is it ethical to naturalize foreign athletes for international competitions?
- ◆ Should gender identity determine sports participation?

They also gathered perspectives from different countries or cultures to explore how values and traditions shape opinions on these issues.

In class, students participate in a **Debate Club**, defending their views while actively listening and responding to opposing perspectives. The facilitator guides reflection on insights experienced during the debate and highlights cultural influence.

Соціально-емоційне навчання відіграє надзвичайно важливу роль у сучасних умовах, особливо в період війни, коли рівень тривожності серед підлітків є високим. Робота з **Emotion Wheel** допомагає здобувачам освіти краще усвідомлювати власні почуття, розвивати емпатію до інших людей та навчатися правильно виражати свої емоції. Важливим є й розуміння того, що представники різних культур можуть демонструвати емоції по-різному.

Окрім цього, учні старших класів уже готові обговорювати **моральні дилеми**, з якими вони можуть зіткнутися в реальному житті. Вміння аналізувати такі ситуації, приймати виважені рішення та усвідомлювати, що іноді не існує єдиного правильного варіанта, є ключовими вміннями. У цьому контексті вчитель може використовувати завдання в межах вивчення тем «Спорт», «Я, моя родина, мої друзі», «Професії» тощо, щоб розвивати як соціально-емоційні компетентності, так і критичне мислення учнів.

2.7. Using Metaphors: What's in the Backpack?

In groups discuss the following questions:

- ♦ Have you ever carried a heavy backpack? How did it feel?
- ♦ What happens when you carry it for a long time?

Write (or draw) things you carry in your "invisible backpack" (personal struggles, e.g., stress, fears, loss, responsibilities; past experiences, e.g., failures, trauma, achievements.)

Imagine and draw metaphorical items a teacher/ police officer/ might carry in their "**professional backpack**". For example:

- ♦ **A highlighter** to emphasize knowledge and strengths,
- ♦ **An eraser** to remove self-doubt and negative emotions,
- ♦ **A mirror** to promote self-reflection,
- ♦ **A first-aid kit** to support emotional well-being.
- ♦ **Anti-eye roll glasses** to prevents teacher from seeing exaggerated teenage eye-rolls.

- ♦ **A flashcard** not to forget students' names, questions and where they left their coffee,
- ♦ **A remote control** to turn off the noise in the classroom.

Тема професійного самовизначення є надзвичайно актуальною для учнів 9 класів, адже дехто з них продовжить навчання вже у **закладі фахової передвищої освіти (ЗФПО)**, тобто безпосередньо набуватиме професійно-значущих знань та вмінь. Перед ними постане вибір подальшого шляху – вступ до професійних фахових коледжів, обрання майбутньої спеціальності та перших кроків у кар'єрі. Робота із «**professional backpack**» створює унікальну можливість для учнів не лише глибше зануритися у світ бажаної професії, а й об'єктивно оцінити її переваги та недоліки, дослідити реальні вимоги та перспективи на ринку праці.

Під час виконання цього завдання школярі можуть уявно «приміряти» на себе різні професійні ролі, визначити власні сильні та слабкі сторони, а також замислитися над тим, які знання та навички потрібно розвивати вже зараз. Окрім того, такий вид роботи допомагає побачити приховані аспекти певної спеціальності, які часто залишаються непоміченими на перший погляд, але можуть суттєво вплинути на подальше професійне життя. Це не лише сприяє формуванню більш усвідомленого вибору, а й виховує відповідальність, планування та готовність адаптуватися до змін у сучасному світі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний стандарт базової середньої освіти (2020). Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
2. Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Зимомря І. М., Мойсюк В. А., Тріфан М. С., Унгурян І. К., Яковчук М. В.) URL: <https://drive.google.com/file/d/1QtBRLiTcnKDCcA5JDu0CBL8crUo0DbNv/view>
3. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / [С. Ю. Ніколаєва, О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін.]. Київ: Ленвіт, 2013. С. 426.
4. Asset-Based Teaching and Learning with Diverse Learners in Postsecondary Settings URL: https://scholarworks.utep.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2251&context=cs_techrep
5. Center for Professional Learning at CEI. Holistic Language Pedagogies Compendium of Resources. URL: <https://ceinternational1892.org/oer/holistic-language-pedagogies-compendium-of-resources/>
6. Holistic Teaching and Learning Environments for Well-being. A Handbook for Teachers Based on Classroom Stories and Practices across Asia and Europe. Asia-Europe Foundation (ASEF), 2022. 215 p.
7. Learning Policy Institute URL: <https://learningpolicyinstitute.org/>
8. Mentimeter. URL: <https://www.mentimeter.com/>

9. Miller R. Two Hundred Years of Holistic Education. Holistic Education Review, Vol. 1, 1988. p.5
10. Nickelsen L. Teaching With the Instructional Cha-Chas: Four Steps to Make Learning Stick. 2018. 240 p.
11. PollEverywhere . URL: <https://pollev.com/home>
12. Shaeiwitz J. A., Whiting W. B., Turton R. & Bailie R. C. The Holistic Curriculum. Journal of Engineering Education, Vol. 83, 1994. pp. 343–348.
13. Sound Effects & Music. URL: <https://sounddogs.com>

Навчальне видання

Колектив авторів:

Калініна Лариса Вадимівна
Климович Юлія Юріївна
Мяновська Тетяна Миколаївна
Вижак Ірина Володимирівна

**Особливості холістичного підходу до навчання
англійської мови у 7-9 класах НУШ
навчально-методичний посібник**

Комп'ютерна верстка: *Климович Ю.*

Надруковано з оригінал-макета, наданого авторами

Підписано до друку 25.08.2025
Формат А4. Папір офсетний.
Гарнітура «Verdana». Друк – різнографія.
Замовлення №10
Ум. друк. арк. 2,5.
Наклад 50 прим.

Видавець ПП «Євро-Волинь»,
адреса: ПП «Євро-Волинь»,
м. Житомир, вул. Крошенська буд. 45, кв. 34
Свідоцтво серія ДК №7208 від 07.12.2020